ÑAPA

Weekendbijlage
van dagblad Amigoe

zaterdag 30 maart 2013

Spotlight

Die vlieger gaat wel op 2

Eten&Drinken

Paasontbijt 5

Interview

De verovering van de Latijns-Amerikaanse markt 10

De andere kant van Otrobanda

Donderdagmiddag, kwart over vijf 's middags. Een grote groep toeristen heeft zich verzameld rond de vlag in het midden van het Brionplein. Een heer met gestreken overhemd en dito lange broek noemt de namen op van degenen die zich hebben opgegeven voor de architectuurwandeling door Otrobanda. Dit is Anko van der Woude. Architect, geboren op Aruba en getogen op Curaçao. Gestudeerd in Delft en daarna weer teruggekomen naar zijn geliefde eiland Curaçao.

Tekst: Victorine Stille Foto's: Ken Wong

Het is dringen voor de wandeling. Het blijkt dat meer mensen mee willen dan zich aanvankelijk hebben opgegeven. Dit brengt lichte paniek teweeg onder een paar aanwezigen. Zij vrezen voor de kwaliteit van het geluid als de groep nog veel groter wordt. Met rustige en duidelijke stem laat Van der Woude weten dat de extra mensen nog steeds binnen het absolute maximum vallen dat hij hanteert. Hij doet de wandeling al bijna dertig jaar. In 1985 is hij ermee begonnen en een van de souvenirs van die tijd is de aanvangstijd van de wandeling. Van der Woude: "Ik moest altijd tot vijf uur werken. Door de wandeling om kwart over vijf te laten beginnen, had ik precies genoeg tijd om van mijn werk naar het Brionplein te lopen." De starttijd heeft ook nog een andere prettige bijkomstigheid, namelijk dat de temperatuur aangenamer is.

Als de gemoederen wat tot rust zijn gekomen, steekt Van der Woude van wal. Bijna letterlijk, want we staan vlakbij de kade van Otrobanda aan de St. Annabaai. Het verhaal van Van der Woude neemt ons mee naar de eerste helft van de zeventiende eeuw, de tijd van de West-Indische Compagnie, de oorlog tegen de Spanjaarden, en de redenen voor de Nederlanders om Curaçao op de Spanjaarden te veroveren. Nederland was op zoek naar een bastion tegen de Spanjaarden in het Caribisch gebied. Bovendien kon de WIC deze locatie goed gebruiken voor de handel. Als laatste was de Republiek op zoek naar zout, waar ze door de oorlog met de Spanjaarden niet meer aan konden komen. Ondanks dat Curaçao door de Spanjaarden 'Isla Inutil' werd genoemd, zagen de Hollanders dat anders.

In die tijd wilde iedereen binnen de stadsmuren van Punda wonen en in nog geen honderd jaar was Punda vol. Langzaam aan waagden de eerste avonturiers zich aan de kunuku aan de andere kant van de St. Annabaai, dat wat nu Otrobanda heet. De wijk waar de groep zich de komende anderhalf uur doorheen laat leiden. Punda of Otrobanda, Van der Woude heeft beide even lief, maar spreekt een lichte voorkeur uit voor Otrobanda. "Er gaat niets boven de sfeer van de stegen in Otrobanda en akoestisch is de wijk ideaal om een wandeling te geven."

Onverdeelde boedels

Het verhaal van Van der Woude brengt ons bij de verschillende religieuze groepen die zich in de loop van de geschiedenis in Willemstad vestigen. Katholieken, protestanten en Sefardische joden. Met name deze laatste groep betekende een enorme impuls voor de handel van het eiland. Een van de verschillen in gebruiken tussen de christenen en Sefardische joden is die van de verdeling van de erfenis. "Protestanten en katholieken zijn gewend bij overlijden al hun bezittingen, grond en huisvesting inclusief, over de verschillende kinderen te verdelen. Daardoor krijg je een enorme versnippering van de grond en is er na honderd jaar niets meer over. Joden kennen daarentegen de gewoonte om de grond en de gebouwen aan de eerste of belangrijkste zoon te geven."

Met dit onderwerp raakt Van der Woude de kern van een problematiek die nog heden ten dage zichtbaar en in zeer slechte gevallen voelbaar is in Otrobanda. Het is de problematiek van de onverdeelde boedels. Overal in Otrobanda zijn bouwvallen te zien van gebouwen en huizen waarbij de erfgenamen met elkaar in de clinch liggen over wat te doen met de huizen, gebouwen en de grond. De erven belanden vaak in een patstelling waardoor er jaren niets met de gebouwen gebeurt en de natuur vrij spel krijgt om haar steentje bij te dragen aan het verval.

In de steigers

De groep staat inmiddels bij de Consciëntiesteeg nummer 70 en de geschetste problematiek wordt pijnlijk duidelijk. Tot voor tien jaar zat hier La Moda de Paris, dé stoffenwinkel van Curaçao. Tegenwoordig hangt het gebouw volledig in de steigers en is daarmee op het nippertje door de eigenaar behoed voor verder verval. Vragende ogen omringen Van der Woude. Hoe heeft het zo ver kunnen komen? Van der Woude begrijpt de vraag. "Er is voldoende wet- en regelgeving voorhanden om de verruïnering tegen te gaan, maar instanties en de overheid maken hier niet genoeg actief gebruik van. Handhaving schiet tekort."

Navraag bij Gerard Roos bevestigt dit. Hij is notarieel jurist bij het kantoor Van Zwieten & Roos dat zich veel met onverdeelde boedels bezighoudt en met de gevolgen daarvan voor bijvoorbeeld monumenten. "Huizen en gebouwen worden op de Monumentenlijst gezet en vervolgens wordt er niets mee gedaan, waardoor het verval alsnog verder doorzet."

'Wandalisme'

Gevolgen van dit tekortschieten in handhaving is dat het stadsaanzicht wordt vernield. Van der Woude: "Verloedering van het stadsbeeld en van de buurt wordt in de hand gewerkt en daarmee komt de veiligheid van de bewoners op het spel te staan. Mensen zullen de buurt van het vervallen monument ontwijken waardoor louche praktijken daar vrij spel krijgen. Ook komt de veiligheid van omwonenden onder druk te staan door het gevaar op instorting. Als het instort is het niet een steentje, maar dan stort de hele boel in elkaar met het gevolg dat de kosten om het uiteindelijk te restaureren exponentieel toenemen. Er schuilt zelfs het gevaar dat het er zo slecht aan toe is dat de Dienst Openbare Werken het gebouw besluit volledig te slopen voor de veiligheid of bijvoorbeeld voor het gemak. Met name rond carnaval wil dit nog weleens gebeuren. Dan loopt de route door de Breedestraat en zulke gammele gebouwen leveren een gevaar op voor de veiligheid met die zware trucks en bastrillingen in de optochten. Uit voorzorg worden deze gebouwen dan maar gesloopt. Als dat gebeurt zijn monumenten volledig verloren."

Het commentaar van Van der Woude doet denken aan het commentaar van Joseph Alberdingk Thijm in het midden van de negentiende eeuw. Alberdingk Thijm maakte deel uit van uitgesproken en invloedrijke liefhebbers van oude gebouwen. In een aantal artikelen in verschillende tijdschriften onder de titel 'Wandalisme' uitte hij zijn onvrede over de onkunde, onverschilligheid en onwil ten aanzien van het redden van oude gebouwen. 'Wandalisme' is een combinatie van de woorden 'wandaad' en 'vandalisme'. Alberdingk Thijm verweet de overheid veel te snel over te gaan tot het slopen van gebouwen.

Een voorbeeld van het tekortschieten van de handhaving van wet- en regelgeving is die van de Monumentenwet. In deze wet staat dat als de eigenaar het monument niet onderhoudt, de overheid de mogelijkheid heeft om het aan te pakken en te onderhouden. Indien de eigenaar het pand niet naar behoren onderhoudt, ontvangt hij in eerste instantie brieven van het Monumentenbureau met de waarschuwing dat het pand op instorten staat en het verzoek hier zo snel mogelijk iets aan te doen. In de meeste gevallen geven de eigenaren geen gehoor. In tweede instantie kan een instelling als het Monumentenbureau besluiten in te grijpen door over te gaan tot de noodzakelijke herstelwerkzaamheden. De instelling heeft daarmee een vordering van de kosten op de eigenaar, maar verder verval is op dat moment voorkomen. Wanneer de eigenaar de kosten van het noodherstel niet terugbetaalt, kan de voorschietende instantie naar de rechter stappen. De rechter laat dan beslag leggen op het monument en zal er alles aan doen om alle erfgenamen van het monument te bereiken en deze alsnog de kans geven om de vordering te voldoen. Als er aan het einde van de procedure nog niet betaald is, kan de rechter overgaan tot openbare veiling. Dit geeft organisaties als Monumentenzorg, Stadsherstel of zelfs particulieren de mogelijkheid het monument te kopen. De nieuwe eigenaar dient zich te houden aan de regels die bij een monument horen, zoals het opknappen en restaureren daar waar nodig. Wanneer het gebouw is opgeknapt kan het weer worden teruggebracht in het economisch verkeer door het bijvoorbeeld te verhuren aan (overheids)organisaties.

En dan is er ook nog het financiële aspect. Van der Woude: "Opknappen, restaureren en in het beste geval aankopen kost geld, maar het onnodig laten vervallen kost nog veel meer geld. Je kunt ook op voorhand ingrijpen."

Bovendien ligt het geld op straat volgens Roos. "De overheid laat enorm veel geld liggen door bijvoorbeeld geen grondbelasting en erfpacht te innen. Zij ontzegt zich daarmee een bron van inkomsten waar bijvoorbeeld een monument mee gered kan worden. Indien eigenaren in gebreke blijven met het betalen van belastingen, kan ook hier een gang naar de rechter uitkomst bieden. Als de betaling geheel uitblijft kan er wederom tot publieke veiling worden overgegaan. Op deze manier worden monumenten teruggebracht in het economisch verkeer in plaats van dat het geldverslindende dode objecten zijn."

De groep staat inmiddels bij Breedestraat 140, midden in het Koralengebied. Tussen de begroeiing door is nog net een huis te ontwaren. Dit gebouw is nauwelijks meer een bouwval te noemen. Het is een ruïne, volledig door planten overwoekerd. Het is het voormalige landhuis van kolonel De Quartel uit het midden van de achttiende eeuw. De erfgenamen van het huis liggen al jaren met elkaar overhoop. Sindsdien is er niets meer aan gedaan. Van der Woude: "Dit is in en in triest. Tot overmaat van ramp is het pand ook nog een keer in brand gevlogen, waarschijnlijk toen er krakers in woonden. Als hier niet snel actie wordt ondernomen is het landhuis ten dode opgeschreven. Het zou eeuwig zonde zijn als zo´n belangrijk landhuis uit de begintijd van Otrobanda verloren zou gaan."

Succesverhaal

Van der Woude ziet dat hij een gevoelige snaar heeft geraakt bij zijn publiek en besluit de groep te trakteren op een succesverhaal in monumentenland op Curaçao. Hij brengt ons bij het hoteldorp Kurá Hulanda. Eind jaren negentig van de vorige eeuw was Kurá Hulanda een grote ruïne met name bewoond door krakers en chollers. In die tijd besluit Jacob Gelt Dekker een aantal door NV Stadsherstel en de Stichting Monumentenzorg gerestaureerde panden in dit historische deel van Otrobanda te huren en later te kopen. Met behulp van Klazien van Zwieten van het eerder genoemde Van Zwieten & Roos traceren ze in een half jaar de 85 erfgenamen van het terrein Kurá Hulanda. Dit terrein was een open stuk land dat als vuilnisdump werd gebruikt. Gelt Dekker vestigt er het museum Kurá Hulanda. Hij laat aangrenzende panden restaureren en start hier hotel Kurá Hulanda. Het bureau van Van der Woude is voor een groot deel verantwoordelijk voor het ontwerp, de bouw en restauratie van de verschillende gebouwen van Kurá Hulanda. De eerdere bewoners en mensen uit de buurt worden betrokken en ingezet bij de restauratiewerkzaamheden. Nadien wordt hen de mogelijkheid gegeven in het hotel aan de slag te gaan. Van der Woude: "Zo kan het dus ook. Hier is een buurt ontstaan waar zowel toeristen als lokale mensen graag komen. Zonder de redding van de gebouwen was dat niet gebeurd."

Van der Woude rond af. Hij heeft de groep in zo'n anderhalf uur door hoogte- en dieptepunten van Otrobanda geleid. En ondanks de grootte van de groep heeft iedereen het goed kunnen volgen. Met zijn, naar verluid, beroemde oneliner neemt hij afscheid: "Cultuur moet niet te lang duren." Maar dat geldt niet voor het cultureel erfgoed, dat kan niet lang genoeg duren.

ÑAPA 2013
Nr. 11

INHOUD

De andere kant van Otrobanda 1

Die vlieger gaat wel op 2

Paasontbijt 3

Gezondheid 4

Trommelgeesten (4) 5

Cultuur 6

Literatuur 7

Varia Puzzels 8

Eten & drinken 9

Verovering Latijns-Amerikaanse markt 10

Business Columns 11

Business Rubrieken 12

Colofon

BLADMANAGER
Linda van Eekeres

EINDREDACTEUR
Hans Vaders

ADVERTENTIES
Marloes Tak

VORMGEVING
Wendela Ataliede
Sarah Kuiper

Aan deze Ñapa werkten mee:

Monique Casimiri
Verele Ghering
Fred de Haas
Erik van Kampen
Brede Kristensen
Shakti-Aroena Lakhi
Judice Ledeboer
Suhendra Leon
Liesbeth Mantel
Roxanne Martha
Wouter Mol
Milangela Plate
Victorine Stille
Marcel Truyens
May Voges
Mineke de Vries
Miriam de Windt
Ken Wong

Ñapa is een publicatie van:
Uitgeverij Amigoe NV
Scherpenheuvel z/n
Curaçao
Tips voor de redactie?
Bel 736-9050
Email napa@amigoe.com

Adverteren?
Bel Marloes Tak
736-9050 / 516-7377
advertentienapa@amigoe.com

Uitgelicht

Die vlieger gaat wel op

Het is goed vliegeren in de straffe wind tijdens de kuaresma, de vastentijd voor Pasen. Fundashon Fli Kòrsou organiseerde daarom afgelopen zondag een vliegerwedstrijd op een veld te Noord-Zapateer. Er waren verschillende leeftijdscategorieën, waarvan de jongste deelnemers telde van 4 tot 9 jaar. Ook werden er jumbovliegers opgelaten. Een indrukwekkend gezicht. Morgen is er weer een vliegerwedstrijd op het veld te Noord-Zapateer. Vandaag heeft de ACU, de Ambtenaren Credit Union, een vliegerevenement voor haar leden in het Rifstadion.

Foto's Ken Wong

Foto van de week

Een kikker op Abrahamsz, sprong uit de regenbak, trapje op, zo in de fontein! "In lange tijd op Curaçao niet zo'n grote kikker gezien", aldus Pamela Rusch.

Thuis

Zomerkleding

Monique Casimiri

Hoewel het nog winter is, kan ik mij nu al verheugen op de zomer. De warme zon die het leven weer een beetje vrolijker maakt. Blote benen die onder korte broeken uitkomen, blote voeten in slippers, geen vesten, truien of dikke jassen aan. Wel leuke zomerjurkjes en blouses met korte mouwen. Kortom, bloter en luchtiger gekleed.

Helaas nemen sommigen in Nederland het bloter gekleed gaan soms wel heel letterlijk. Zo liep ik vorig jaar de supermarkt binnen en daar stond een buurtbewoner in zijn te korte broek, met zijn te dikke buik een krat bier af te rekenen. Ondertussen riep hij naar een kennis, die drie kassa's verder stond af te rekenen hoe laat de barbecue zou beginnen.

Nu heb ik niets tegen een barbecue, zeker niet in de zomer, ook heb ik niets tegen kratjes bier, maar wel tegen te dikke bierbuiken die niet verhuld worden door kleding. Een simpel T-shirt volstaat mannen. En dan die voeten, waar geen schoenen onder zitten. Op blote voeten komt men de supermarkt binnen, met zwarte voetzolen van het straatvuil, nagels niet geknipt, laat staan schoongemaakt. En met die aanblik sta ik bij het vlees te bedenken wat ik die avond wil gaan eten. Ook vrouwen in bikini-top zijn niet vreemd hoor. En als het dan nog alleen jongeren waren, maar ook daar geen geluk. Juist de jongeren hebben een shirt over hun bikini aan. Het lijkt wel of het de vrijgevochten veertigers en vijftigers zijn die lak hebben aan enige kledingethiek. Zonder gêne lopen ze halfnaakt door het dorp.

Dat ze dat hier doen is één ding. Het zijn maar een paar weken per jaar dat het warm genoeg is om dit te doen. Het is jammer dat ze deze trend ook doorvoeren als ze op vakantie zijn. Ze verdiepen zich niet in cultuurverschillen en houden vast aan eigen gewoontes, die van schaars gekleed op pad gaan. Ook op Curaçao zie ik er altijd wel een paar. Dan zie ik ze lopen door Punda of Otrobanda op blote voeten, in badpak, met enkel een te kleine short aan. Of mannen met ontbloot bovenlijf. En waarom vraag ik mij af. Het zijn niet de mannen met een goed lijf die dit doen, dan zou ik een heel andere column schrijven.

Gelukkig zijn het nog altijd uitzonderingen en zie ik vooral mensen die zich wel kleden. Toch zie ik er elke zomer minstens één en elke keer weer schrik ik.

Ik ben van mening dat iedereen zich moet aanpassen aan het land waar men zich bevindt. Ook in eigen land. Maar mocht dit de trend worden hier, ik weiger echt om in bikini de supermarkt binnen te lopen. Ik wil niet te boek staan als die veertiger die in bikini is gaan shoppen.

Paasontbijt

Kies bewust, ook tijdens de feestdagen

Velen onder u hebben het voornemen gemaakt om dit jaar beter te letten op hun gezondheid en hun gewicht. Vol goede moed het nieuwe jaar in. En... de feestdagen staan al voor de deur. Wat nu? Het is ongezellig om niets te doen, maar om uw voornemen helemaal van tafel te vegen is ook niet de bedoeling. Hierbij bied ik alle lezers een paar bruikbare praktische adviezen hoe met de komende feestdagen om te gaan.

Tekst: Miriam de Windt

1. Uw eetpatroon zoveel mogelijk aanhouden.
Het is raadzaam om tijdens feestdagen drie hoofdmaaltijden en drie tussendoortjes aan te houden, zoals u normaal al behoort te doen. Blijf niet de hele dag dooreten en 'snacken'. Probeer er van tevoren achter te komen wanneer en hoe in de familie de feestdagen gevierd zullen worden. Maak een plan voor uzelf om van tevoren te beginnen met minderen op wat u eet en drinkt. Vervang rijst/aardappelen door meer rauwkost, vervang brood door fruit. U kunt ook de warme maaltijd en broodmaaltijd vervangen door soep. Het gaat er in ieder geval om dat u alvast calorieën begint te sparen voor de grote dag/dagen. Een soort 'funmiles' idee.

2. Indien het niet mogelijk was om van tevoren te plannen, kunt u op de dag zelf uw eetmomenten aanpassen. Wordt dit gevierd met een brunch, eet 's morgens vroeg fruit. Vooral niet overslaan. U heeft dan zoveel honger dat u niet meer bewust kunt kiezen wat wel en wat niet. De volgende twee dagen kunt u ook minderen, om te compenseren.

3. Kies bewust. Net zoals u dat thuis zou doen conform uw voornemen. Worden er meerdere zetmeelgerechten geserveerd, kies 1 of 2 soorten. Allemaal hoeft niet.

Worden er meerdere vleessoorten geserveerd, neem kleine porties van elk alsof u gaat proeven. Een beetje van alles wordt toch al gauw te veel. U dient zodanig te kiezen dat een beetje van alle vleessoorten 1 normale portie van 100 à 150 gram vlees wordt op uw bord. Kies het liefst ook voor magere gerechten. Heldere soep in plaats van gebonden, gegrild in plaats van een schnitzel.

4. Eet niet overdadig. Stop met eten als u vol zit. 'Systematic under-eating' is de clue. U zou nog een klein beetje lusten, maar u doet het toch niet. Moeten wij allemaal altijd toepassen.

5. Blijf bewegen! Eigenlijk zou u juist tijdens feestdagen extra moeten bewegen om extra te verbranden. Door te bewegen wordt uw stofwisseling ook gestimuleerd, waardoor eventueel schadelijke/ minder gezonde ingrediënten sneller worden verwerkt.
Het Paasmenu in zijn geheel, dat u op deze pagina wordt aangeboden bevat grofweg 2300 calorieën en 200 gram koolhydraten. U herkent het al, 2300 calorieën is een hoeveelheid voor een hele dag. Ook het aantal koolhydraten is bijna voor een hele dag. Het is wel verleidelijk al die lekkere broodjes. Maar het advies is toch om ze niet allemaal te nemen. Bewust kiezen voor wat betreft zetmeelrijke gerechten is met dit menu zeker op zijn plaats. Voor de rest van de dag dient u lichte gerechten te nemen, zoals heldere soepen, fruit, rauwkost. Eet smakelijk en veel plezier. Vergeet niet dat tijdens feestdagen het eigenlijk niet gaat om het eten en drinken, maar om het samen zijn met familie en vrienden.

Hot Cross buns

Voor 12 buns.

Voor het deeg:
3 1/2 cup ongebleekte bloem
2 theelepels koekkruiden
1 eetlepel gedroogde gist
1 cup warme melk
1/4 cup suiker
1/4 cup ongezouten roomboter, gesmolten en afgekoeld
1 losgeklopt ei
1 1/3 cup krenten, geweekt in 1 cup warm water

Voor de pasta:
1/2 cup bloem
2 eetlepels ongezouten roomboter
beetje warme melk ongeveer 1/4 - 1/2 cup

Voor het glazuur:
3/4 cup water
1/4 cup suiker

De koekkruiden en de gedroogde gist door 2 cup van de bloem mengen.

De suiker in de melk oplossen en de boter en het ei toevoegen Melkmengsel aan het bloemmengsel toevoegen. Goed roeren.
De krenten met keukenpapier droogdeppen.
De rest van de bloem aan het beslag toevoegen en er een soepel deeg van kneden. Op een met bloem bestoven aanrecht nog 10 minuten kneden.
Het deeg in een beboterde kom, een maal keren om de bovenkant vet te maken, afgedekt op een warme plaats in volume laten verdubbelen.

Het gerezen deeg 2 à 3 minuten doorkneden.
In 12 stukjes verdelen, en er 'buns' van vormen.

Op een ingevette bakplaat arrangeren, afgedekt op een warme plaats in volume laten verdubbelen.
Oven tot 375 graden Fahrenheit voorverwarmen
Intussen de pasta maken: De boter door de bloem wrijven en met wat melk een pasta maken. Uitrollen in hele dunne reepjes. Vochtig maken en een kruis op elke bun plakken (+).
15 à 20 minuten in de voorverwarmde oven bakken.
Het water en de suiker ongeveer 5 minuten inkoken tot een stroop.

De buns ermee bestrijken zodra ze uit de oven komen.
Direct serveren of laten afkoelen op een rooster.

Spaans roerei

Voor 6 à 8 personen.
Ingredienten:
1/2 cup extra virgin olijfolie
1 middelgrote ui, schoongemaakt en heel klein gesneden
2 à 3 tenen knoflook gepeld en fijn gehakt
1 middelgrote rode paprika, zaden en zaadlijsten verwijderd
2 middelgrote aardappelen, geschild, klein gesneden, gebakken in 3 eetlepels olijfolie tot ze knapperig zijn
1 chirizo (5 cm), klein gesneden
125 gram ham in stukjes gesneden
1/2 cup tomatensaus
3 eetlepels droge sherry
1 pond garnalen, gepeld, darmkanaal verwijderd, in drieën
8 eieren
Zout en vers gemalen zwarte peper
1/2 cup doperwtjes
1 potje klein gesneden uitgelekte Spaanse geroosterde pimientos
2 eetlepels klein gesneden verse cilantro

Bereidingswijze:
In een grote koekenpan de olie verhitten op een laag pitje en de ui, knoflook en paprika bakken tot ze gaar zijn. De aardappelen, de chorizo, de ham toevoegen, 2 minuten meebakken, de tomatensaus en sherry toevoegen. 8 à 10 Minuten koken.
De garnalen toevoegen , goed mengen, 2 minuten meebakken.
In een grote kom de eieren kloppen met zout en peper. Het vuur naar medium opvoeren, de eieren toevoegen en al scheppend 6 à 8 minuten bakken tot de eieren bijna gestold zijn, de doperwten toevoegen, nog even doorbakken.
Op een verwarmde schaal arrangeren en met de pimiento en cilantro versieren.
Direct serveren met toast.

Gevlochten Paasbrood

Voor 2 Paasbroden.

Ingredienten:
1 eetlepel droge gist
4 1/2 - 5 cup bloem
1 1/4 cup warme melk
1/2 cup suiker
2 theelepels zout
1/2 cup ongezouten roomboter, kamertemperatuur
2 losgeklopte eieren
2 theelepels geraspte citroenschil
1 cup donkere rozijnen

Bereidingswijze:
De eetlepel gist mengen met 2 cups van de bloem.
Melk, zout, suiker en boter mengen.
Bij het bloemmengsel voegen.
Eieren toevoegen. Beslag goed mengen.
Citroenrasp en rozijnen toevoegen en met de rest van de bloem er een soepel deeg van kneden.
Het deeg in een beboterde kom, deeg 1 maal keren om de bovenkant in te vetten, op een warme plaats in volume laten verdubbelen.
Het gerezen deeg doorkneden.
Van het deeg twee ballen vormen, een voor elk brood.
Een van de ballen in vieren verdelen.
Drie delen ervan in 30 cm lange strengen rollen.

De strengen op een ingevette bakplaat 2 1/2 cm uit elkaar leggen en deze losjes vlechten, te beginnen in het midden en naar de uiteinden toe werken. Uiteinden samen drukken.
Het deeg niet uitrekken!
Van het vierde deel deeg drie 20 cm lange strengen rollen. Op dezelfde manier er een vlecht van maken en boven op de andere vlecht leggen.
De uiteinden in de grote vlecht stoppen.
Met de overgebleven deegbal herhalen.
Afdekken en op een warme plaats in volume laten verdubbelen.
Oven tot 350 graden Fahrenheit voorverwarmen.

Broden in 25 à 30 minuten goudbruin bakken.
Naar smaak met suikerglazuur bestrijken: Twee cups gezeefde poedersuiker met 1/4 cup warme melk mengen.

Eiersalade met cilantro en bieslook

Voor 4 à 6 personen.

Ingredienten:
6 eieren, op kamertemperatuur
3 eetlepels fijn gehakte verse bieslook
3 eetlepels fijn gehakte cilantroblaadjes
1/3 cup zure room
1 1/2 theelepel Dijonmosterd
zout en vers gemalen zwarte peper
vers citroensap

Bereidingswijze:
De eieren in koud water aan de kook brengen en 1 minuut laten koken.
Van het vuur nemen en met een deksel op de pan 6 à 7 minuten laten staan.
In ijswater onderdompelen tot ze handelbaar zijn.
De eieren pellen en grof prakken.
De bieslook, 2 eetlepels van de cilantro, de zure room en de mosterd toevoegen, op smaak brengen met zout en peper, proeven en afmaken met citroensap naar smaak.
Op sneetjes toast/gebakken toast bestrooid met de rest van de cilantro serveren.

Biscuits met karnemelk

Voor 12 à 15 biscuits.

Ingredienten:
2,5 cup Amerikaans zelfrijzend bakmeel
1 cup karnemelk met 1/3 cup gewone olijfolie

Oven tot 450 graden Fahrenheit voorverwarmen
Van het meel, de karnemelk en olie een deeg kneden. Meer meel of meer karnemelk toevoegen naar behoefte. Niet te lang kneden.
Een bakplaat met pam inspuiten.
Het deeg op een met meel bestrooid werkvlak uitrollen tot een dikte van 1 3/4 cm. Met een biscuitsteker de biscuits uitsteken. Op de bakplaat arrangeren ongeveer 2 cm van elkaar en in de voorverwarmde oven ongeveer 10 minuten bakken (goed op de tijd letten! Van onderen mogen ze wat bruin zijn van boven niet).

Pizza met spinazie, prosciutto en ei

Voor 2 à 3 personen.

Ingredienten:
3 eetlepels olijfolie
1 kleine rode ui, schoongemaakt en dun gesneden
150 gram prosciutto, in stukjes gesneden
200 gram verse spinazie, stelen verwijderd
1 pizzabodem (home made of kant en klaar) van 30 cm middellijn
1 klein potje pizzasaus
150 gram verse mozzarella, in dunne plakjes gesneden
1 ei
1/4 cup versgeraspte Parmezaanse kaas

In een koekenpan 1 eetlepel van de olie verhitten en de ui zacht bakken, de prosciutto even meebakken en dan de spinazie toevoegen tot deze slap wordt.
De oven voorverwarmen tot 425 graden Fahrenheit.
De pizzabodem met 1 1/2 eetlepel olijfolie bestrijken. De pizzasaus erover smeren en het spinaziemengsel erop arrangeren. De plakjes mozzarella erop leggen. Met de rest van de olie besprenkelen. 10 Minuten in de voorverwarmde oven bakken. Uit de oven nemen. Een kleine uitholling in het midden van de pizza maken en het ei erin breken. Met de Parmezaanse kaas bestrooien en 5 à 10 minuten terugzetten in de oven.
Direct serveren.

Eet smakelijk, May

Medisch

Vragen over... slechte adem

Tekst: Wouter Mol

Wat is een slechte adem?
Halitose is de medische term voor een slechte adem (halitus = adem/geur, osis = abnormaal). Een slechte adem, of uit de mond ruiken, is een lastig fenomeen waar zeker nog een taboe op rust. Het komt veel voor maar vaak is het zo dat mensen er zelf geen weet van hebben. Is het hen wel bekend dat ze een slechte adem hebben, dan kan dit een vervelend schaamtegevoel en onzekerheid met zich meebrengen.

Waardoor wordt een slechte adem veroorzaakt?
Een slechte adem kent vele mogelijke oorzaken:
- slecht verzorgd gebit/mondholte;
- mondslijmvliesontsteking;
- chronische ontsteking in neus- of keelholte;
- neuspoliepen;
- hongeren/aan de lijn doen, of te weinig eten of drinken;
- overmatig gebruik van vet, vlees of melk;
- het eten van uien of knoflook;
- alcoholgebruik of roken;
- het gebruik van bepaalde medicijnen;
- sommige longaandoeningen;
- maagaandoeningen;
- een aantal darmaandoeningen zoals bijvoorbeeld verstopping/obstipatie;
- leverziekten.
De oorzaak kan ook onbekend zijn.

U kunt denken dat er niets aan de hand is terwijl mensen in uw omgeving flauw vallen zodra u begint te praten.

Wat u aan een slechte adem kunt doen?
Omdat er zoveel verschillende oorzaken voor een slechte adem zijn, is het belangrijk dat eerst gezocht wordt naar die oorzaak. U kunt hierbij het advies van een arts inroepen. Los de oorzaak - indien mogelijk - op. Daarnaast kunt u een aantal algemene richtlijnen hanteren ter voorkoming van een slechte adem:
- zorg voor een goede mondhygiëne, zoals bijvoorbeeld de mond spoelen en 3 maal per dag de tanden poetsen of het kunstgebit reinigen;
- Reinig ook de tong 1 à 2x per dag met een speciale tongreiniger. Deze tongreiniger verwijdert de plaque- en bacterielaag op de tong.
- 's Ochtends direct na het opstaan een glas water drinken, dit legt een soort 'waterslot' op de maag;
- Mond spoelen of sprayen; Wees voorzichtig met mondspoelingen die alcohol bevatten, omdat veelvuldig gebruik van alcohol schadelijk zijn voor het mondslijmvlies.
- Suikervrije 'frisse adem'-snoepjes gebruiken (tijdelijk effect);
- Matig zijn met alcohol en stoppen met roken;
- Gebruik van knoflook en uien vermijden.

Relatie voeding en een slechte adem
Na iedere maaltijd ontstaat er gasvorming in de darmen. De hoeveelheid gas die er gevormd wordt verschilt echter per maaltijd. Het ene voedingsmiddel geeft namelijk meer gasvorming dan het andere. Enkele voedingsstoffen kunnen door de dunne darm niet (geheel) verteerd en opgenomen worden. Deze voedingsstoffen gaan door naar de dikke darm waar ze door bacteriën afgebroken worden. Dit geeft gasvorming.

Dit gas kan door de wand van de darm in de bloedbaan worden opgenomen en via de longen worden uitgeademd. Dit kan een slechte adem veroorzaken.

De hoeveelheid gas die gevormd wordt, is dus afhankelijk van de hoeveelheid onverteerbare voedingsstoffen die het voedingsmiddel bevat. Het is echter per individu verschillend in hoeverre die voedingsstoffen verteerd worden en meer of minder gasvorming veroorzaken.

Extra gasvorming kan ook ten gevolge van obstipatie (verstopping) of een gestoorde darmbeweging ontstaan. De ontlasting die in de darmen blijft zitten, gaat door het inwerken van bacteriën gisten.

Wat helpt niet tegen een slechte adem?
Halitose krijgt u niet weg met frisse snoepjes, kauwgom of sprays die alleen maar een lekkere mintsmaak achterlaten. Vanwege de smaak heeft u het gevoel dat uw adem fris is, maar dat gevoel bedriegt. De verfrissing van uw mond kan uw slechte adem maar gedeeltelijk verdoezelen en meestal maar voor enkele minuten. Bovendien helpt het niet om vaker en harder te poetsen. Mondspoelmiddelen die niet nadrukkelijk zijn ontwikkeld om de slechte adem te bestrijden, helpen ook niet.

Hoe weet u nu of u een slechte adem hebt?
U zou het natuurlijk aan iemand kunnen vragen. Zorg ervoor dat dit iemand is die u vertrouwt en waar u een eerlijk antwoord van kunt verwachten. Een paar tips om slechte adem bij uzelf op te sporen.
- Als u een 'smaakje' in uw mond hebt hebt u meestal een slechte adem.
- Uw handen voor uw mond houden en hierin ademen werkt niet. U kunt denken dat er niets aan de hand is terwijl mensen in uw omgeving flauw vallen zodra u begint te praten. Geef in plaats daarvan een likje achter op uw hand en ruik hieraan. Ruikt het niet fris? Dan is het tijd om er iets aan te doen!

Tien tips om slechte adem te laten verdwijnen.

1. Weet wat u eet! Let op uw voeding, want vaak is voeding de oorzaak van slechte adem. Let op ingrediënten als knoflook, uien en bepaalde typen vis, deze veroorzaken slechte adem!

2. Eet minder van deze ingrediënten. Voor de hand liggend en logisch, eet minder ingrediënten die slechte adem veroorzaken.

3. Weet wat u inneemt! Slikt u momenteel medicijnen met nare bijwerkingen zoals slechte adem? Check de bijsluiters. Zijn uw medicijnen de oorzaak? Overleg dan met uw dokter of u van medicijn kunt wisselen.

4. Slechte adem fixen op natuurlijke wijze. Kauw op een stengel peterselie of munt na uw maaltijd.

5. Slechte adem fixen op de normale manier. Spoel uw mond met mondwater of neem een suikervrij mintkauwgumpje. Neem geen pepermuntjes! De suiker hierin 'voedt' de bacteriën in uw mond waardoor de stank aan zal houden. (dit helpt alleen tijdelijk).

6. Drink veel water! Slechte adem wordt vaak veroorzaakt door een tekort aan vocht. Drink veel zuiver water. Dat stelt uw lichaam in staat om uw mond te zuiveren van bacteriën. 1,5 Liter per dag wordt aangeraden.

7. Poets of schraap uw tong schoon! Er zijn tandenborstels te koop met een 'ingebouwde' tongschraper. Gebruik deze omdat u met een tongschraper enorm veel bacteriën uit uw mond haalt. Uw tong poetsen is ook een mogelijkheid.

8. Floss regelmatig. Flossen is goed, bij voorkeur na elke maaltijd. Het verwijderd bacteriën die u met een tandenborstel niet of moeilijk kunt verwijderen.

9. Werk aan uw spijsvertering. Een slechte adem kan te maken hebben met uw spijsvertering. Als u hier last van hebt kun u uw stofwisseling weer in balans brengen door bijvoorbeeld speciale drankjes als Yakult te drinken.

10. Drink zuivel! Zuivel zoals melk en yoghurt hebben een neutraliserende werking. Naast veel water is het dus verstandig regelmatig zuivel te drinken.

Mens & Psyche

Borderline Persoonlijkheidsstoornis

Hoe je persoonlijkheid zich ontwikkelt is enerzijds afhankelijk van genetische factoren en anderzijds hangt het af van je ervaringen en omgevingsinvloeden zoals het contact met je ouders, broertjes en zusjes, andere familie en leeftijdsgenoten. Zo ontwikkelt ieder mens een mooie gekleurde waaier aan, voor hem kenmerkende, manieren van denken, doen en zijn, een zogeheten persoonlijkheidsstructuur.

Tekst: Milangela Plate

Alhoewel een dergelijke persoonlijkheidsstructuur kenmerkend is voor een persoon, is het toch ook een flexibel geheel; afhankelijk van de situatie waarin u zich bevindt of de personen met wie u te maken krijgt gedraagt u zich meer zus of meer zo. Mensen met een persoonlijkheidsstoornis (PS) hebben daarentegen deze flexibiliteit niet. Zij blijven sterk reageren vanuit één (of slechts enkele) denkwijze(n) en één bepaald gedragspatroon. Vanaf hun adolescentie valt het al op dat zij maar moeilijk afwijken van hun manier van waarnemen, omgaan met en denken over de omgeving en zichzelf. Dit gebrek aan flexibiliteit in denken en handelen wordt ook wel aangeduid met de termen rigide, rigiditeit of starheid. Mensen met een persoonlijkheidsstoornis worden ook wel eens moeilijke mensen genoemd. Deze starheid maakt dat zij telkens weer problemen of beperkingen ervaren in sociaal en beroepsmatig opzicht.

Zouden we aan mensen in de omgeving van deze persoon vragen om hem/haar te omschrijven, dan zullen we dingen horen als: 'Hij was altijd al wat apart' of 'zij was altijd al moeilijk', 'hij/zij heeft een gebruiksaanwijzing'.

Er worden tien persoonlijkheidsstoornissen onderscheiden. In eerder verschenen rubrieken heeft u kunnen lezen over de antisociale, de theatrale en de narcistische persoonlijkheden. In deze rubriek komt de Borderline Persoonlijkheidsstoornis (BPS) aan bod.

Borderline PS
Leegte: Kenmerkend voor BPS is een nagenoeg chronisch (en beangstigend) gevoel van leegte van binnen. Soms beschrijven mensen met BPS zich dan ook als een leeg omhulsel dat opgevuld moet worden met contact, met anderen, met aandacht, goedkeuring en liefde. Zonder anderen voelen zij zich niets, waardoor het haast onmogelijk is om bijvoorbeeld een moment alleen te zijn, zonder dat zij zich overmand voelen door paniek en emotionaliteit. Alhoewel mensen met BPS een grote behoefte aan intimiteit ervaren, zijn zij tegelijk erg bang om verlaten te worden. Ze leggen doorgaans gemakkelijk contacten, maar hebben vervolgens de grootste moeite om een contact of (intieme) relatie lange tijd te onderhouden. Ze verbreken zelf de banden of mensen haken af doordat ze uitgeput raken door de wisselend afhankelijke en vijandige opstelling van iemand met BPS.

Stemmingswisselingen: Bij mensen met BPS is het vaak crisis. Iemand met BPS raakt namelijk geregeld geheel onverwacht overspoeld door hevige emoties, zoals somberheid, spanningen of onzekerheid die hij moeilijk kan verdragen of waar hij niets mee kan.

Typerend voor mensen met BPS is ook dat hun stemmingen, emoties en gedragingen heel snel kunnen wisselen tussen bijvoorbeeld somber en leeg, vriendelijk, provocerend, prikkelbaar. Het ene moment is er niets aan de hand en het andere moment zijn ze boos.

Zwart-wit denken: Mensen met BPS denken ook in extremen of wel zwart-wit, dat wil zeggen, iets is voor hen goed of slecht, mooi of lelijk, iemand anders is geweldig of waardeloos. Mensen met BPS kennen geen nuances.
Impulsiviteit: Ook in hun gedrag kunnen mensen met BPS tamelijk grillig ofwel onvoorspelbaar en impulsief zijn. Dit uit zich bijvoorbeeld in snel wisselende seksuele contacten, woedeuitbarstingen of driftbuien, geldverspilling, roekeloos rijgedrag, verslavingen, vreetbuien of eetstoornissen.
Zelfverwonding: Het komt frequent voor dat mensen met BPS opzettelijk zichzelf verwonden (automutilatie), door bijvoorbeeld snijden of krassen in hun polsen of op meer verborgen plaatsen. Dit is soms een manier om hulp van anderen te vragen, boosheid te uiten of een poging om zichzelf ongevoelig te maken voor overweldigende of pijnlijke emoties.
Bij mensen met BPS is soms sprake van terugkerende dreigingen of pogingen tot zelfdoding. Ongeveer tien procent van de mensen met een BPS maakt uiteindelijk een eind aan zijn leven.
Zelfbeeld en identiteit: Mensen met BPS zijn doorgaans uiterst gevoelig voor kritiek door weinig zelfvertrouwen en een vrij laag zelfbeeld. Vaak vinden zij zichzelf niets waard, stom of lelijk. Complimenten komen niet bij hen binnen en kunnen soms zelfs argwaan opwekken.

Door het instabiel beeld dat ze hebben van zichzelf en anderen, kunnen zij iemand anders het ene moment ervaren als zijnde liefdevol en beschermend en het andere moment juist als vijandig en bedreigend. Omdat hun identiteit onvoldoende ontwikkeld is, twijfelen mensen met BPS voortdurend over hun mening, behoeften en wat ze met hun leven willen aanvangen. Mensen met BPS functioneren doorgaans onder hun niveau.
Achterdocht: Bij mensen met BPS kan er soms sprake zijn van voorbijgaande, aan stress gebonden paranoïde gedachten (achterdocht) of een droomachtige toestand waarin zij het gevoel hebben even buiten zichzelf en de wereld te staan (dissociatie). Het horen van stemmen komt ook weleens voor.
Niet iedereen met (kenmerken van) BPS heeft last van alle genoemde symptomen. Bij adolescenten die met identiteitsproblemen worstelen, doen zich bovendien soms typisch borderline-gedragingen voor, die echter van voorbijgaande aard zijn. Ook (jong)volwassenen die bijvoorbeeld een tijdlang op zoek zijn naar een opleiding, een relatie of baan die bij hen past, kunnen niet zonder meer als BPS worden getypeerd.
De term BPS wordt vaak maar al te gemakkelijk gebruikt voor mensen die als moeilijk, lastig of veeleisend worden ervaren. Terwijl BPS één van de lastigste stoornissen is om vast te stellen. Temeer omdat BPS qua kenmerken behoorlijk veel overlap vertoont met ADHD. Zo zijn de belangrijkste overeenkomsten:
- impulsiviteit
- stemmingswisselingen
- laag gevoel van eigenwaarde
- gevoel van chaos en gebrek aan controle
- zich afhankelijk voelen van anderen
- vaak niet in staat projecten af te maken (door slechte concentratie en door gebrek aan motivatie, doorzettingsvermogen, discipline en door impulsiviteit)

Het vaststellen van een persoonlijkheidsstoornis is niet eenvoudig. In de psychologie en psychiatrie zal men veel eerder zeggen dat iemand kenmerken heeft van een bepaalde persoonlijkheidsstructuur. Hiermee wordt meestal bedoeld dat iemand niet volledig voldoet aan de criteria voor een persoonlijkheidsstoornis of dat betreffende persoon in zijn sociaal en/of beroepsmatig functioneren niet belemmerd wordt door zijn persoonlijkheidsstructuur.

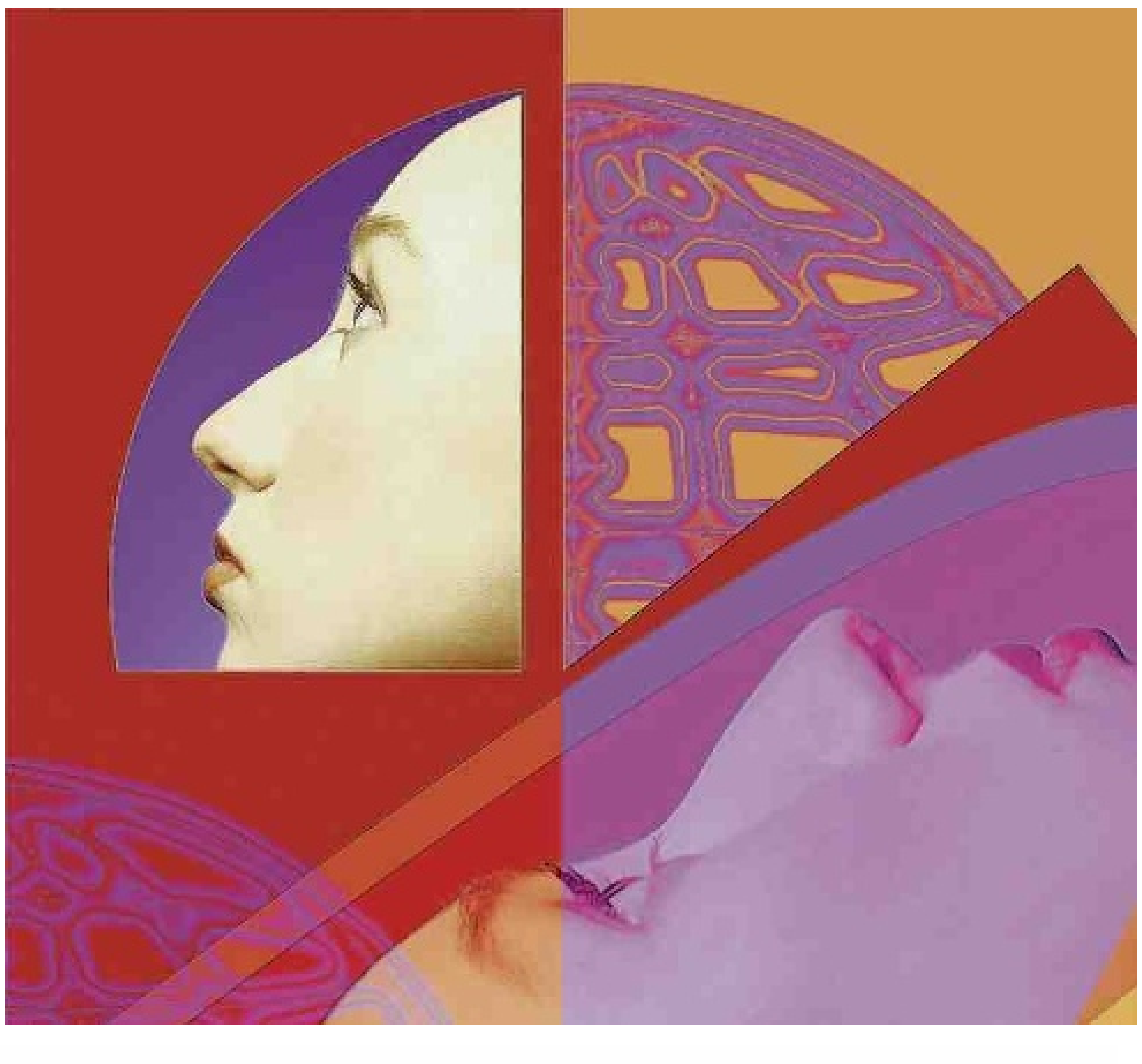

Bij mensen met Borderline Persoonlijkheidsstoornis is het vaak crisis.

Trommelgeesten (4)

In 2013 wordt herdacht dat in 1863 door Nederland de slavernij werd 'afgeschaft' in Suriname, op Curaçao, Aruba, Bonaire, St. Maarten, St. Eustatius en Saba. In een artikelenreeks herdenkt Fred de Haas hoe de van huis en haard verdreven Afrikaanse mannen en vrouwen die in gevangenschap naar de 'Nieuwe Wereld' werden gevoerd gedwongen waren om zichzelf opnieuw uit te vinden en een eigen identiteit op te bouwen uit de elementen die zij meebrachten en aantroffen: elementen uit christelijke en inheemse culturen, aangevuld met wat zij zich herinnerden uit hun eigen Afrikaanse tradities. Voor hun geestelijk welzijn was het in die moeilijke tijden voor hen van belang dat zij weer een spirituele leer opbouwden als leidraad in een moeizaam bestaan.
Wat is hiervan terechtgekomen en wat is de toekomst van al die 'Afro-Amerikaanse religies' die zij opnieuw hebben moeten 'uitvinden'?
In de laatste aflevering zal nader worden ingegaan op de situatie op Curaçao. Daarbij zullen ook de opvattingen van Curaçaose wetenschappers en ervaringsdeskundigen worden meegewogen.

Standbeeld van Maria Lionza in Caracas.

Tekst: Fred de Haas

In een vorig artikel heb ik al eens geschreven over de cultus van Maria Lionza die is ontstaan in de bergen van Sorte in Yaracuy en hoe langer hoe meer aanhangers krijgt. Enkele woorden over deze cultus kunnen hier voor de volledigheid niet ontbreken.
De cultus heeft zijn wortels in de Indiaanse, Europese en Afrikaanse cultuur. Het is, kort gezegd, een geloof in natuurkrachten. Later vermengde het zich, onder meer onder invloed van uit Cuba afkomstige Santería 'priesters', met elementen uit de Santería.

Een van de legendes die Maria Lionza betreft is het verhaal dat zij een dochter was van een Caiquetío Indiaan die zijn dochter in een grot verborgen hield omdat ze was geboren met lichte ogen, wat als een slecht voorteken werd beschouwd. Op een dag kreeg zij bezoek van een tapir die haar woudvruchten gaf en meevoerde op zijn rug. Zij kreeg veel verstand van kruiden en genas veel mensen. Men begon haar te vereren als een godin en gaf haar de naam 'María La Onza' omdat een Onza (= tapir) haar begeleidde. Die naam veranderde later in María Lionza. Ze kreeg ook een blauwe mantel die doet denken aan de mantel van de Maagd María met wie ze ook wordt vereenzelvigd. In de jaren vijftig van de vorige eeuw werd María Lionza erg populair en de dictator Pérez Jiménez liet zelfs een standbeeld voor haar oprichten (Google 'estátua de María Lionza').

Vooral mensen uit de lagere sociale klasse zijn aanhangers van de Maria Lionza cultus (You Tube María Lionza 'Más Allá de los Espiritual' Parte 1/5). De rituelen worden geleid door een 'banco', een lekenpriester die zichzelf het vak heeft geleerd. Om de geesten op te roepen en in trance te raken worden er sigaren gerookt, liefst op een lege maag, alcoholische dranken genuttigd en met het hoofd gedraaid. De best ingevoerde mediums (meestal weer vrouwen) ontvangen de geesten en spreken soms in (war)talen die niemand begrijpt. In de Semana Santa, de Lijdensweek, trekken er duizenden pelgrims naar Sorte ter ere van Maria Lionza.

De cultus van María Lionza vormt dus een allegaartje van elementen uit Afrikaanse culturen (kenmerken: de persoonlijke betrekking tussen mensen en geesten, geesten die door mediums spreken, genezingspraktijken, witte en zwarte magie, dierenoffers), Indiaanse tradities (kenmerken: de inheemse legende, het gebruik van tabak om in een andere bewustzijnstoestand te raken, typisch inheemse geneeswijzen zoals het zogenaamd verwijderen van kwaadaardige weefsels uit het lichaam van de zieke), christelijke elementen (kenmerken: de associatie van María Lionza met de Maagd van Coromoto, het gebruik van kaarsen, het gebruik van plaatjes, afbeeldingen, rozenkransen, wierook en het symbool van het Kruis) en een vleugje spiritisme (kenmerken: contact met de doden, trance en mediums).
Er is dus van alles te doen in de cultus en dat verklaart de geweldige populariteit ervan.

Merkwaardig genoeg was de cultus van María Lionza aanvankelijk niet populair bij de zwarte boeren van Barlovento, maar door de komst van reizende 'bancos' zijn ook zij aanhangers van de cultus geworden.

Brazilië en de Umbanda

Alleen al vanwege de grote oppervlakte van Brazilië is het niet verwonderlijk dat er grote verschillen zijn ontstaan in de vorm en uitvoering van de uit Afrika meegenomen religies. We zullen ons vanwege de grote verscheidenheid van godsdiensten beperken tot een paar.
Er zijn in Brazilië Afrikaanse religies die weinig van hun oorspronkelijke karakteristieken hebben verloren. Dat is bijvoorbeeld het geval met de religie van de Fon uit Bénin/Dahomey die aanhangers heeft in São Luiz de Maranhão (noordoost-Brazilië) en de Candomblé uit Bahia (You Tube / Salvador da Bahia, Candomblé ceremonials). Andere godsdiensten, die losser zijn komen te staan van de Afrikaanse traditie zijn de Batuque en de Chango uit Recife. Het zou te ver voeren om bij de kenmerken van al die religies stil te staan. Bovendien is er een grote mate van overeenkomst in rituelen waarvan we er al vele hebben besproken. In plaats daarvan zullen we onze aandacht richten op een vorm van religie die uitermate populair is geworden en die talrijke elementen uit andere culturen in zich bergt: de Afro-achtige godsdienst die 'Umbanda' wordt genoemd.

Het woord komt uit het Kimbundu (taal uit Angola) waarin het 'geneeskunst' betekent. In Brazilië is de naam gebruikt om de godsdienst aan te duiden.
De Braziliaanse Umbanda is een godsdienst die zich plooit naar de behoeften van de gelovigen die op zoek zijn naar zingeving en verklaring. Umbanda 'priesters' zijn op zijn minst uitstekende psychologen die hun gelovigen zo goed mogelijk van advies dienen. De Umbanda is kennelijk beter in staat om te voldoen aan de geestelijke en sociale behoeften van - vaak arme - mensen dan de katholieke kerk met haar wat stijve erediensten.
De Umbanda 'priesters' doen ook aan geneeskunst en houden er (zwarte) magische praktijken op na. Er zijn ook talrijke Umbanda-centra in Argentinië (You Tube / Sesion de Ogum llegada del Ogum da Lua) en Uruguay (You Tube / Ceremonia de Yemanyá. Montevideo Uruguay 02 / 2011).
De Umbanda heeft ook veel blanke volgelingen, net als de Santería in Cuba.

Het is vrij ingewikkeld om na te gaan uit wat voor culturele elementen de Umbanda bestaat. Er zitten Afrikaanse, inheems Indiaanse, christelijke en spiritistische elementen in. De verbinding met het spiritisme kon gemakkelijk worden gelegd omdat de Bantu uit Angola en Congo een sterke voorouderverering hadden. Wat was er dus prettiger dan te geloven in het spiritisme dat beweerde (beweert) een verbinding te kunnen leggen met de overledenen? Ook voegde het spiritisme er nog wat magische dingen aan toe zoals astrologie, een scheutje Zen Boeddhisme en sjamanisme. Vaak halen de halfgeletterde Umbanda-priesters hun wijsheid uit pseudo-wetenschappelijke boeken die in grote hoeveelheden te koop zijn. Ze proberen zelfs aan te tonen dat de wortels van de Umbanda ook in de Bijbel zijn te vinden, hoewel het evident is dat die wortels liggen in de oude Yoruba- en Bantu-godsdiensten waarvan de kennis diep is weggezakt en daarom moet worden aangevuld met allerlei bruikbaars uit andere religies.

Dansend door de straten van Dangriga in Belize spelen studenten de komst na van hun Garifuna, hun voorouders, een mix van Afrikanen en Caribische indianen.

De Umbanda vereert zowel de Afrikaanse Orisha (goden) van de Yoruba als de 'oude zwarte voorouders' uit de religie van de Bantu en de geesten van de overledenen via het spiritisme. In de Umbanda worden de geesten alleen maar verzocht om hun krachten aan te wenden voor een bepaald doel, bijvoorbeeld voor de genezing van een ziekte. Via de Umbanda-mediums (meestal vrouwen) manifesteren zich ook Aziatische godheden.
Het is niet mogelijk om de Umbanda in zijn algemeenheid te beschrijven. Elke religieuze 'afdeling' heeft zijn eigen rituelen. Er zijn centra die meer naar de Afrikaanse traditie neigen en andere die sterk tegen het spiritisme aanleunen. Ook zijn er centra die zijn gespecialiseerd in magische rituelen. Alle Umbanda-centra worden geleid door mannen. De mediums ('filhas do santo' = dochters van de heiligen) hebben helpsters die niet in trance vallen en 'samba' worden genoemd. De mediums dragen witte gewaden. De 'priesters' dragen 'magische' kettingen en veelkleurige gewaden.
Ook maakt men in de Umbanda gebruik van het Ifa-orakel om voorspellingen te doen. We spraken al over dit orakel bij de behandeling van de Afro-Cubaanse godsdienst van de Santería.

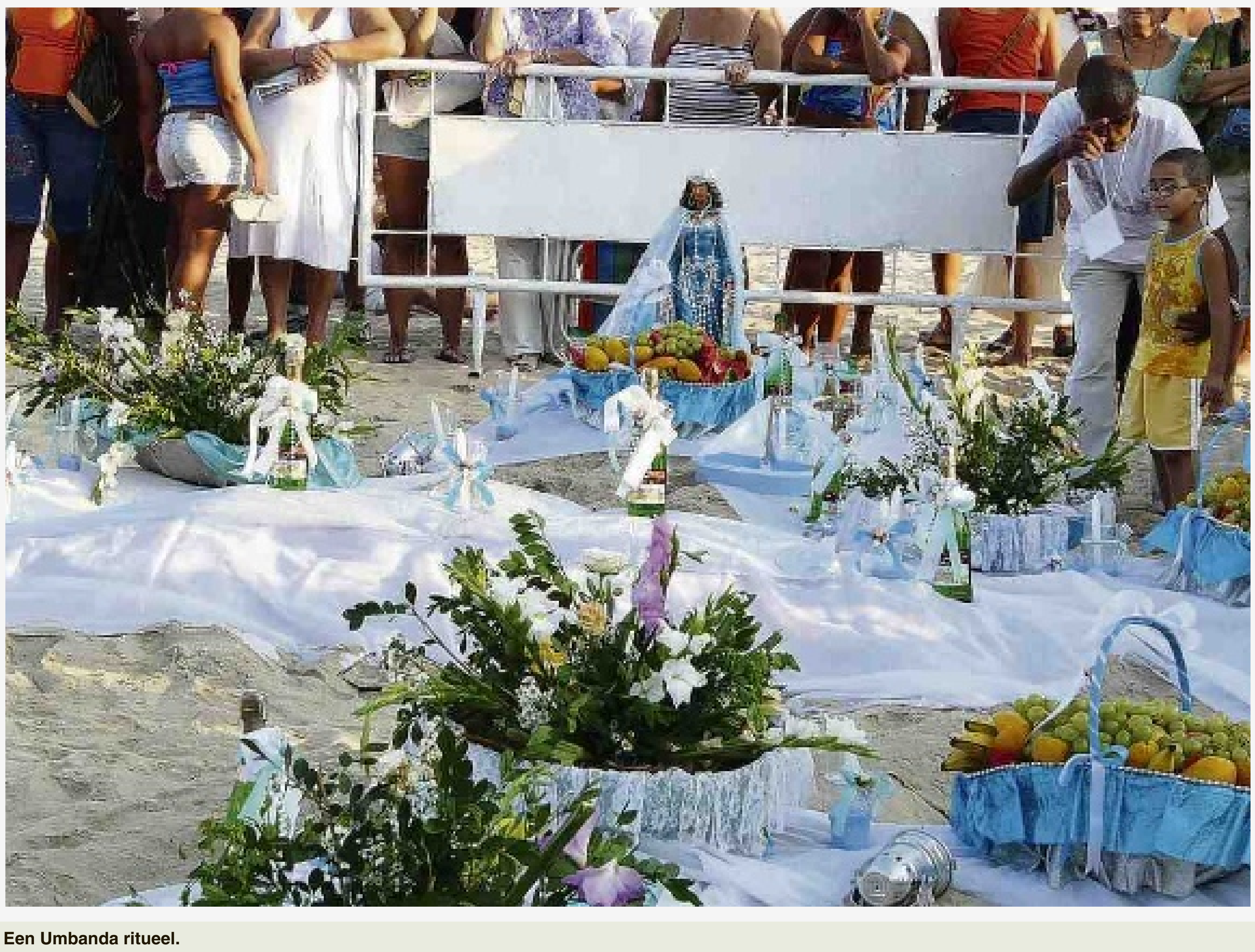

Een Umbanda ritueel.

Centraal-Amerika

Aan de Caribische kust van Honduras, Belize, Guatemala en Nicaragua woont een volk van ongeveer 600.000 mensen dat zichzelf in de eigen inheemse taal 'Garífuna' noemt (met de klemtoon op de i) en door het Britse koloniale bestuur werd aangeduid als 'Black Caribs'.
Deze Black Caribs zijn een volk dat op het eiland St. Vincent is ontstaan uit de vermenging van Indiaanse Cariben en Arowakken met Afrikanen die waren gevlucht van andere eilanden.
Er is ook een verhaal dat vertelt van een schipbreuk van een slavenschip uit Nigeria voor de kust van St. Vincent in 1635. De slaven ontsnapten en werden door de inheemse bevolking opgevangen.
De Britten deporteerden meer dan 5000 'Black Caribs' (die als een ernstige bedreiging werden gezien) naar het eiland Roatán vóór de kust van Honduras. Later kregen zij toestemming van de Spaanse autoriteiten in Honduras om zich op het vasteland te vestigen. Zij spreken varianten van een mix van Caribisch en Arowak. Ook spreken ze Spaans en sommigen Engels. Hun cultuur is beschermd door de Unesco. Hun muziek en dans heet Punta (een heupdans) en wie hiermee kennis wil maken kan gaan naar You Tube en zoeken naar 'Kazzabe, the best from Honduras'. Daar kunnen ze op Curaçao nog wat van leren!
Hoewel de Black Caribs katholiek zijn, hangen ze ook een godsdienst aan die bekende Afrikaanse, Indiaanse en Europees christelijke elementen in zich draagt. De Garífuna denken dat een mens meerdere zielen heeft en ze geloven in bos- en watergeesten.
Zij vereren de voorouders en houden, net als in het Caribisch gebied en Latijns-Amerika dodenwakes van 3, 7 of 9 dagen na de begrafenis. In de laatste nacht nemen ze afscheid van de geest van de overledene.
Tijdens feesten voor de voorouders raken de mediums (jonge meisjes) in trance en dansen op het ritme van trommels. Soms rennen ze in hun bezetenheid naar zee, klimmen op het dak van het huis of in een boom. De geest van de voorouder zit in het medium dat heel sensueel danst en daardoor ook allerlei frustraties kwijtraakt. Niemand neemt hen dat kwalijk, want in trance is niemand meer persoonlijk verantwoordelijk voor zijn/haar daden.
Tijdens de uitvoering van de rituelen wordt er ook gebruik gemaakt van kaarsen, wierook en het kruis. Een aardig overzicht over de Garífuna-cultuur is te zien op YouTube / 'The Garífuna Heritage Pt. 1' (and 2).

(Wordt vervolgd)

Inspiratie

'Leven vanuit een impuls'

De Curaçaose Kristel de Haak breekt in Nederland door als zangeres Kris Berry en introduceerde vorig jaar haar eerste cd Marbles. Vorige week werd bekend gemaakt dat zij eind augustus op het Curaçao North Sea Jazz festival staat.

Tekst: Mineke de Vries

Als iemand zichzelf steeds weer opnieuw weet uit te vinden, is het David Bowie wel.

Geen enkele muzikale scholing, maar uitsluitend haar stem bracht haar zo ver. Berry leeft vanuit impulsen en sensaties, daaruit ontstaan haar teksten. "De kleinste dingen zijn het mooist. Het kan je overal overvallen: alleen maar iemands blik of als ik 's nachts fietsend over een bruggetje in Amsterdam de volle maan zie, levert dat een liedje - Silver Balloon - op."

Meestal zijn het de thema's liefde en rouw rond mannen die de inspiratie vormen voor Kris' teksten, wat overigens niet betekent dat het altijd om geliefden gaat. Het kan evenzeer haar vader betreffen of zelfs niet bestaande mannen.
Het begon als kind op St. Maarten: "Ik kreeg van mijn moeder cassettebandjes met bijbehorende sing-along-boeken. Direct was ik daar verliefd op en was onverzadigbaar - mijn moeder kocht om de week een nieuw bandje - in het luisteren naar nursery rhymes, liedjes, gedichten, short stories. Dat was ongetwijfeld de inspiratie voor mijn liefde voor taal en muziek."
Alle plaatsen waar Kris woonde - Curaçao, St. Maarten, Barcelona, Thailand en Nederland - bieden een bron waaruit ze kan putten, maar met name Curaçao. "Ik kan het moeilijk uitleggen, het is de cultuur die er heerst die de basis biedt voor mijn muziek. Ik ben een eilandmens, het is daar normaal om altijd tegen iets aan te tikken. Die wortels, het ritme, dat is van waaruit het borrelt. In tegenstelling tot een land als Nederland, waar gekeken wordt naar kennis, is het in landen als Curaçao de expressie. Het maakt niet uit hoe je iets doet, als je er maar je ei in kwijt kunt."
De mix van eigenschappen van haar ouders vormen haar innerlijke motivatie en inspiratie. "Mijn moeder leerde me onvoorwaardelijkheid te gaan voor wat je wilt, maar vooral de verantwoordelijkheid om wat je doet heel goed te doen. Niemand kan voor jou bepalen wat je geluk is, alleen jijzelf. Mijn biologische vader is misschien wel één van de beste dansers van Curaçao, een danser met Cubaanse vleugels. Het ritme, de muziek in mij komt van hem." Berry vermoedt allerlei fases in haar carrière te gaan doormaken, waarbij de stijl afhankelijk is van de fase in je leven. Een voorbeeld voor haar in dat opzicht is David Bowie, altijd divers, maakt altijd weer andere platen.

Willekeurig een paar zangeressen die haar inspireren zijn Ella Fitzgerald en Patsy Cline. "Cline heeft een unieke stem, zij heeft veel meegemaakt. Ze bracht in de jaren zestig een doorbraak teweeg door pop te brengen binnen de country, deed haar eigen ding binnen een bestaande wereld. Droeg cocktailjurken waar misschien een cowboy outfit werd verlangd." Zij geldt als inspiratiebron voor Berry om haar eigen stijl neer te zetten. "Tijdloos zijn, je kunt stijlen gebruiken om je te laten inspireren, maar wat bij me past is datgene wat ik op dat moment kwijt wil, dat is mijn kunstuiting, mijn handtekening, dan kom ik uit de verf."

Curaçao is de grootste inspiratiebron voor Kris Berry.

Van betekenis zijn voor mensen - een ander wezenlijk facet voor Berry - is wat haar treft in een zanger uit de jaren zeventig in Detroit. "Niemand had ooit van hem gehoord, tot zijn liedjes beluisterd werden door de bevolking in Zuid-Afrika. Daar werd hij opeens begrepen, daar bracht hij de hoop op het uiten van je mening. Zo wil ik zijn: onbewust mensen raken. Wat me altijd zal bijblijven is de uitspraak van een bevriende zanger: 'Je zet je eigen persoonlijke ervaring neer, you flip it around and you get something universal'."

Culturele Agenda

Before I die, I want to.....

Het eerste, van Amerikaanse origine Before I Die-project vond afgelopen zaterdag plaats op Curaçao, omgedoopt tot Promé ku mi mori mi ke...

Tekst: Victorine Stille Foto's: Ken Wong

Het project nodigt mensen uit alle lagen van de bevolking uit om hun hoop en dromen met schoolkrijt op een open-

bare muur te schrijven. Deze muur staat aan de Roodeweg 2-4, vlakbij het Sehos en Kranshi in Otrobanda. Het doel van het project is om mensen uit alle gelederen van onze samenleving samen te laten komen en hun gedachten met elkaar te delen.

Candy Chang
Enkele weken geleden kwamen Reineke Keijzers, Berber van Beek en Floor den Dulk met het idee voor Before I Die. Het project zelf bestond al, maar was nog niet eerder op Curaçao uitgevoerd. De dames lieten zich inspireren door Candy Chang. Zij is een kunstenares uit New Orleans. Ze is gefascineerd door openbare ruimtes en het welzijn van de mens. Met haar kunst in de openbare ruimte en het daaraan verbonden activisme heeft ze het geschopt tot onder meer TED-spreekster en is ze door Oprah Magazine uitgeroepen tot Local Hero. Na het verlies van een goede vriendin dacht Chang veel na over de dood en startte ze met het project Before I Die. Op een muur van een verlaten huis bij haar in de buurt in New Orleans schreef ze de woorden Before I die, I want to… en hing bakjes op aan die muur met daarin schoolkrijtjes. Met deze krijtjes gaf Chang voorbijgangers de mogelijkheid hun gedachten en wensen op te schrijven in de openbare ruimte en ze zo met de buurt te delen. Chang wilde graag dat mensen over hun eigen leven gingen nadenken. Het project was een groot succes, binnen enkele uren was de muur helemaal volgeschreven en getekend. Inmiddels kent het project veel navolging. Meer dan honderd Before I Die-muren kwamen tot stand in meer dan tien talen, verspreid over meer dan dertig landen zoals Kazachstan, Argentinië, China, Italië, Zuid-Afrika en sinds afgelopen week dus ook op Curaçao.

Community Building
Het doel van het project is Community Building. Daarbij gaat het om een activiteit gericht op de creatie of versterking van de gemeenschap tussen individuen binnen een bepaald gebied, zoals een wijk, of met een gemeenschappelijk belang.

Van Beek: "Met Before I Die kunnen we laten zien wat er gaande is op Curaçao. We geven Curaçaoënaars de mogelijkheid om na te denken wat ze echt willen met hun leven." De wanden waarop men zijn of haar wens kan opschrijven zijn gemonteerd op de steigers van een huis dat wordt gerenoveerd. "De locatie, vlakbij Kranshi, is ideaal, omdat daar dagelijks veel mensen voorbij komen en het geeft het pand in de steigers alvast een functie voordat het gebouw straks klaar is", aldus Van Beek. De borden blijven ongeveer twee maanden hangen. Voorbijgangers kunnen met krijt de zin aanvullen. Op deze manier ontstaat er een kunstwerk van verschillende visies en ideeën. De organisatie heeft de ambitie om het project ook nog op andere plekken op Curaçao uit te voeren. Hoe kan iets Community Building zijn als ieder zijn individuele wens uit? Keijzers: "Je hebt anderen nodig om je dromen te kunnen bereiken. Je individuele ambitie heeft bovendien gevolgen voor je omgeving. Mensen om je heen zien wat jou bezighoudt. Vaak komen mensen er niet aan toe in het dagelijks leven hun wensen uit te spreken. Daar is durf voor nodig om je kwetsbaar op te stellen. Met dit project wordt een laagdrempelige mogelijkheid gecreëerd om je meest dierbare wens bloot te geven." Den Dulk: "Iedereen mag iets opschrijven. We hopen dat mensen bij het bord met elkaar in gesprek gaan en wellicht dat de een de ander kan helpen in de uitvoering van de wens. Het is mooi om er met weinig middelen voor te zorgen dat mensen nadenken en met elkaar in gesprek gaan over zaken die belangrijk zijn in het leven en op die manier echt iets te bereiken." De voorbijganger mag zoveel dingen opschrijven als hij of zij zelf wil. Overigens hoeft het niet kunnen schrijven geen obstakel te zijn. Er mag ook worden getekend.

Ook op Curaçao is het project een groot succes. De tekst Before I Die is in twee talen op de wand geschreven, in het Engels en in het Papiamentu. Voordat de wanden officieel geopend worden kijkt het publiek en een aantal toevallige voorbijgangers wat afwachtend uit naar de bedoeling van het project. In haar openingswoord neemt Reineke Keijzers de toeschouwers mee naar het idee achter het project en vraagt ze hun ogen te sluiten en stil te staan bij hun diepste wens. Iets dat ze eigenlijk altijd al willen doen, maar waar ze op de een of andere manier niet aan toe komen. Na het openen van de ogen, is de afwachtende sfeer omgeslagen in een daadkrachtige. Het publiek lijkt niet te kunnen wachten tot de krijtjes zijn uitgedeeld. Zodra officieel de linten zijn doorgeknipt en ieder een krijtje heeft, stappen de eersten uit het publiek op de wanden af en schrijven ze zonder te aarzelen hun wensen op de muur. Alsof ze hebben gewacht tot de eerste de beste gelegenheid om hun gedachten aan de wereld kenbaar te maken. Before I Die geeft die gelegenheid. Wensen die onder meer worden opgeschreven zijn …tell wonderful stories to my grandchildren, …Kòrsou independiente, …double lifetime en gana un mion florin. In die paar uur dat de wand er staat hebben al vele mensen hun dromen en wensen geuit en gaan met elkaar in gesprek. Jong staat naast oud, de toerist naast de zakenman en die weer naast de choller. Blinkend van trots en tevreden kijken Van Beek, Keijzers en Den Dulk toe. Hún wens om mensen samen te brengen is in ieder geval uitgekomen.

Wilt u zelf ook uw diepste wens kenbaar maken, kom dan naar de Roodeweg 2-4 en schrijf hem op!

Paasdienst en -brunch

Zondag 31 maart organiseert Landhuis Ascencion in samenwerking met de geestelijke verzorging van Marinebasis Parera een paasdienst gevolgd door een paasbrunch. De toegang is gratis. De dienst vangt aan om 10.00 uur met een oecumenische paasdienst; de voorgangers zijn vloot-aalmoezenier Frans Kerklaan en vlootpredikant Henk Hortensius.
De muzikale omlijsting wordt verzorgd door het Projectkoor van de Marinebasis Parera onder leiding van Toos Klok. Ook zal er nog een muzikale verrassing zijn. Na de dienst is er koffie. Om 11.30 uur vangt de paasbrunch aan voor degenen die zich hiervoor hebben opgegeven. U kunt zich opgeven door te bellen met 8641950 of te mailen naar info@landhuisascencion-curacao.com. Dit kan tot en met 27 maart. De kosten hiervoor zijn 39,50 gulden en voor de kleintjes tot 10 jaar 12,50 gulden.

Happy Glass

Een ieder is van harte welkom bij de opening van 'Happy Glass', glassculpturen van Louis la Rooy op zaterdag 6 april om 10.30 uur bij Landhuis Bloemhof. Louis la Rooy is geen onbekende hier. Hij exposeerde in 2010 ook in Landhuis Bloemhof. Deze expositie is nog tot 4 mei te zien. Louis la Rooy (Amsterdam, 1947) maakt sinds 1966 de mooiste ontwerpen bij Van Tetterode in Amsterdam. Landhuis Bloemhof is open van dinsdag tot en met zaterdag van 09.00 tot 14.00 uur en is gelegen aan de St. Rosaweg 6.

Concert Martina's

De Curaçaosche Kunstkring nodigt met trots iedereen uit voor het concert van de broers Jorge en Harold Martina in de Fortkerk op dinsdag 9 april om 20.00 uur. Kaarten à 40 gulden zijn te koop bij Albert Heijn, Bruna, Mensing's en op de dag zelf aan de poort; studenten en jeugd betalen 10 gulden. Jorge Andrès Martina (1963) en Harold Eugenio Martina (1967) zijn broers uit een zeer muzikale Antilliaans-Colombiaanse familie. Ze genoten een bevoorrechte jeugd die in het teken stond van de klassieke muziek. Terwijl Harold koos voor piano raakte Jorge meer en meer geïnspireerd zijn stem als instrument te gebruiken. Beiden bleken al snel niet alleen een bijzondere gave te hebben, maar tevens een sterke voorkeur om samen te musiceren. Zij hebben reeds vele optredens op hun naam staan in Nederland, Colombia, Curaçao, Frankrijk, Italië en Polen. Jorge beschikt over een warme en volle tenorstem. Hij heeft zangles gehad van onder anderen de zangpedagogen Leny Stappers en Jeanne Companjen en masterclasses gevolgd bij mezzosopraan Marion van den Akker.

Jorge trad als solist op met verschillende koren. Onder meer in de Misa Criolla van de Argentijnse componist Ariel Ramirez en in de humoristische cantate de Schipbreuk van de Nederlandse componist Johan Wagenaar. Tevens trad hij op onder begeleiding van de pianisten Wim Statius Muller en Paolo Francese en violist Xander Nichting. Harold Martina heeft onder toezicht van zijn vader zijn muzikale vorming genoten bij onder anderen Iman Landheer, Ruth Linder, Martin Kaptein en zijn oom, concertpianist Harold Martina. Op de cd 'Danza' van zijn oom speelde Harold in 1993 mee met een aantal Quatre Mainsstukken. Jorge en Harold hebben door de jaren heen een veelzijdig repertoire ontwikkeld dat beïnvloed is door zowel Europese als Latijns-Amerikaanse en Antilliaanse componisten.

In een avondvullend programma brengen ze u een selectie van hun onlangs uitgebrachte cd EnCanto ten gehore, met daarin onder meer lokale composities van Joseph Corsen, Jacobo Palm en Rudy Chang en ook composities uit Zuid-Amerika: Alberto Ginastera, Carlos Guastavino, Carlos Gardel, Astor Piazzolla, Tata Nacho, Ariel Ramirez, Teresa Parodi en van Europese componisten als Fernando Obradors, Jules Massenet en Francesco Paolo Tosti.

Nieuws op cultureel gebied? Stuurt u zo spoedig mogelijk uw info naar agenda.cultuur@gmail.com

Volksdichter John Agard:

'Nansi, Anansi, Anancy, Nancy... give me flesh to fancy'

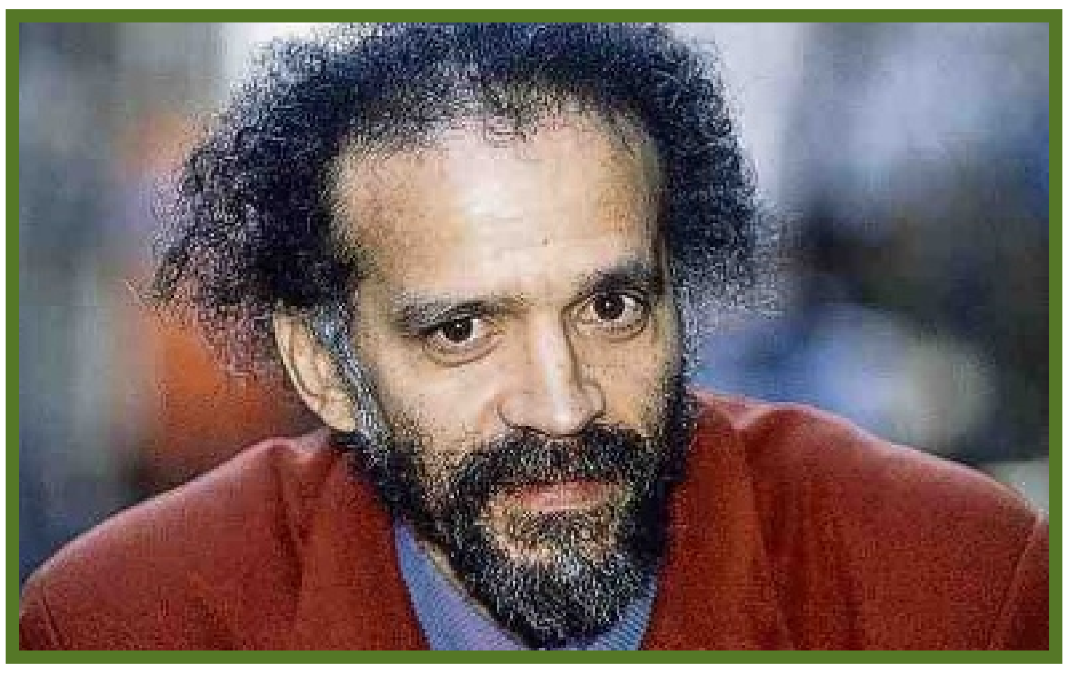

De Queens Award voor poëzie in de British Commonwealth is toegekend aan John Agard, werd afgelopen december bekend. Een mooie gouden medaille. John Agard is Guyanees. Het gebeurt niet vaak dat deze voor de Engelstalige wereld zo prestigieuze prijs naar een dichter gaat die van buiten het Verenigd Koninkrijk komt. Derek Walcott uit St. Lucia was, geloof ik, de eerste die deze merkwaardige eer ten deel viel. Nu dus John Agard.

Tekst: Brede Kristensen

In eerste instantie was ik een beetje verbaasd. Agard is wat je noemt een populaire dichter. Geen diepgravende of in de toekomst turende mysticus, geen ingenieur die de dol is op het bedenken van ingenieuze woordpatronen, geen dromende denker die zich middels woorden een weg tracht te banen naar hogere sferen van de geest, de lezer sprakeloos achterlatend met de woorden natrillend in zijn hoofd.

Evenmin is hij een episch dichter, die vorm en betekenis geeft aan wonderbaarlijke historische gebeurtenissen. Wat overigens niet wil zeggen dat hij niet regelmatig gebeurtenissen uit de koloniale geschiedenis aan de orde stelt. In het algemeen is zijn poëzie eenvoudig, ongelaagd en unsofisticated. Zij het wel met praktische pretenties. Agard is een moderne volksdichter in de beste zin van het woord, een dichter die ons op creatieve, scherpe en charmante wijze herinnert aan oude levenslessen die in de hectiek van het dagelijkse leven dreigen te vergelen, aan vooroordelen en stupiditeiten die zich maar blijven herhalen omdat niemand de tijd neemt ze kritisch onder de loep te nemen en niet te vergeten aan de noodzaak heilige huisjes af te breken die een gezonde ontwikkeling in de weg staan. Dat laatste doet hij heerlijk humoristisch-sarcastisch, de lezer achterlatend met de neiging te applaudisseren en het voornemen zijn leven terstond te herzien. Zoals het een goede volksdichter betaamt.
Zo verhaalt hij bijvoorbeeld van de 'great dictionary disaster' (uit: We Brits, 2006). Stel je voor hoe het dikke woordenboek van de Engelse taal eruit zou zien als alle vreemde woorden het in hun hoofd zouden halen terug te keren naar hun land van herkomst... niet meer dan enkele luttele pagina's (oei, dat woordje 'page' zou ook reeds vertrokken zijn...) zouden overblijven. Resultaat? Dun woordenboekje, waarmee je niet eens een simpele conversatie kan voeren. De Engelse taal is een ratjetoe. Niets 'eigens'. Dat is het type inzicht dat hij graag zijn toehoorders onder de neus wrijft en als je hem in het echt ziet optreden en hoort voordragen, blijkt hij een groot voordrachtskunstenaar te zijn die zijn gehoor urenlang weet te boeien. Ondertussen ziet hij ongemerkt kans zijn toehoorders hun zelfverzekerde Engelse trots te ontfutselen. Vrolijk lachend ondergaan ze hun verlies.

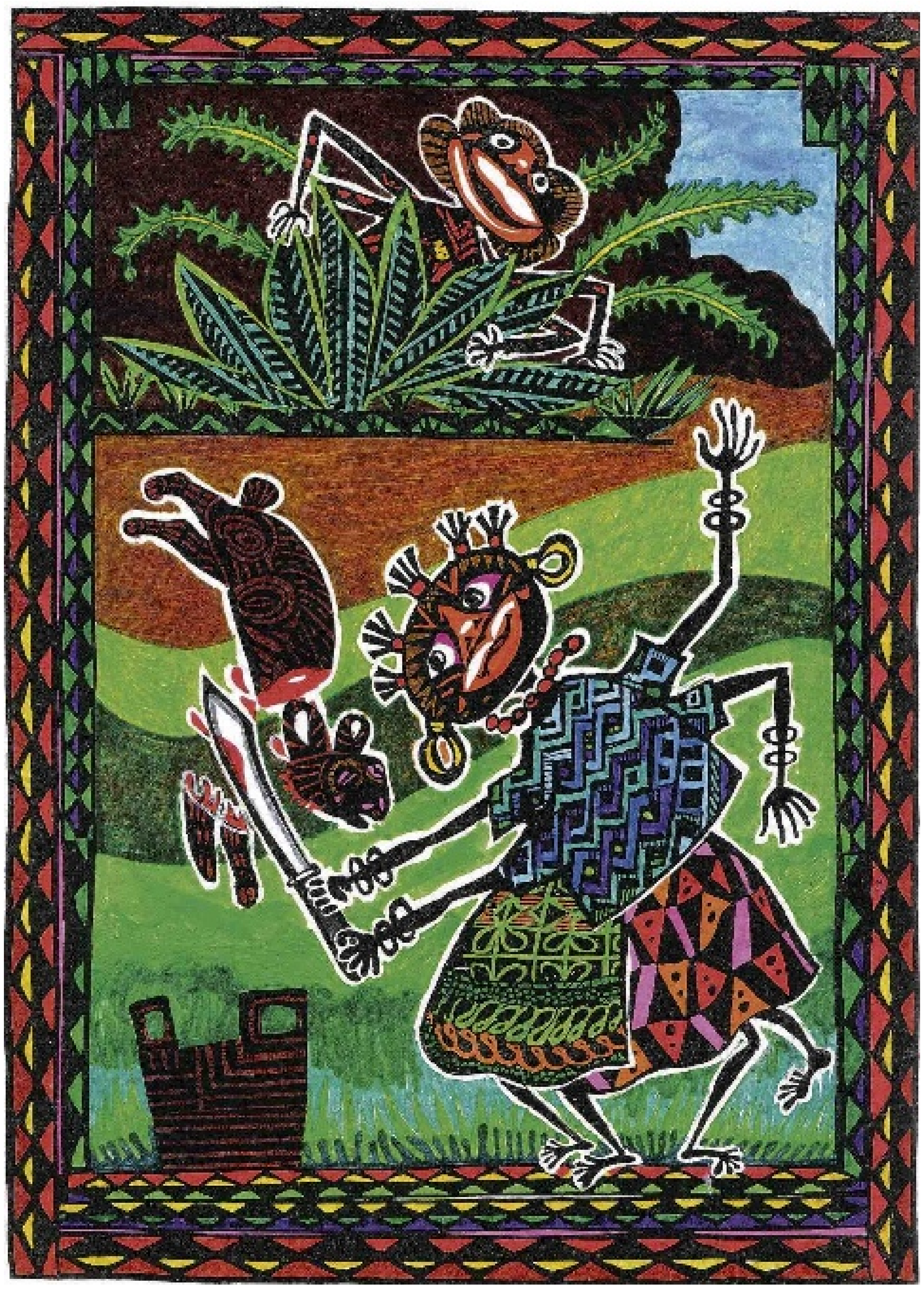

John Agard vergelijkt zichzelf met de onder vele namen voorkomende, maar immer listige spin die wij kennen als Kompa Nanzi.

Dubieuze pretenties

Inderdaad, Agard is ook acteur. Zijn gedichten zijn vaak dialogen. De dichter is kennelijk in gesprek met een ander, die weliswaar zelden aan het woord komt, maar duidelijk aanwezig is, tegengas geeft, vragen stelt, ongelovig reageert of provoceert. De dichter dient hem van repliek, hem ertussen nemend, voor de gek houdend, de draak met hem stekend of hem een wijze les voorhoudend. Je ziet als het ware de persoon van Agard voor je, zijn repliek jegens die ander voordragend. Typisch voorbeeld is het gedicht 'half caste' (uit: Half-Caste, 2004). Dat gaat, gedeeltelijk in mijn samenvattende woorden, ongeveer zo: Wat? Niets 'eigens' en toch het lef hebben bepaalde mensen voor 'half caste' uit te maken, in een hokje te zetten en te isoleren van de rest, die de dubieuze pretentie heeft zich wel als 'een eigenlijk kind van de natie' te rekenen? Jij denkt te weten wie je bent? En mij noem je 'half-caste', halfbloedje?

Excuse me
standing on one leg
I am half caste
Explain yuself
wha yu mean
when yu say half-caste
…
yu mean
when light an shadow
mix in de sky
is a half-caste weather?
Well in dat case
England weather
nearly always half-caste...

Nou ja, je snapt wel hoe dit gedicht, half in Oxford Engels en half in Caribisch Engels, zich ontvouwt en wat de strekking ervan is. De kracht van Agard is dat hij met een gekke mengeling van geestigheid en lichtvoetigheid lastige waarheden kritisch weet te verwoorden zodat niemand er meer onderuit kan en niemand het harnas wordt ingejaagd (tenzij je erg benepen bent).
Het zal geen verbazing wekken dat hij zichzelf met die uit Afrika afkomstige spin vergelijkt: *'Nansi, Anansi, Anancy, Nancy... give me flesh to fancy'*. Ja, een zoveelste belichaming van deze roemruchte spin, eeuwig verleider, die zich ook in het Caribische gebied wist te verspreiden en nu ook nog in Europa. Je weet nooit zeker wat hij in zijn schild voert, behalve dat hij je vroeg of laat ertussen neemt, dat je zal merken over geen enkele zekerheid te beschikken, dat uiteindelijk het lot je altijd te slim af is. Geleidelijk aan is Agard met zijn persoonlijke interpretatie van Nansi gekomen: de verleider tot vrijheid, fysieke en vooral mentale vrijheid. Nansi in zijn beste positieve bui. Toch een hele klus om iemand tot die laatste vrijheid, de mentale vrijheid te verleiden. 'Give me flesh to fancy'. Ik moet zeggen dat de goden dit gebed aardig verhoord hebben.

Dubbele geschiedenis

Agard werd in 1949 in Guyana geboren uit een Portugese moeder en een Guyanese vader. Op school werd hem de Engelse geschiedenis met de paplepel ingegoten, als een grootse geschiedenis alsof het koloniale imperialisme iets was om ook in Guyana trots op te zijn. In 'Checking out me history' rekent hij daarmee af. De medaille van de geschiedenis heeft twee kanten en je vergist je als je denkt te weten welke de zonzijde en welke de schaduwzijde is. Waarom werd me nooit iets over Toussaint l'Ouverture verteld? Waarom nooit iets over Nanny de Maroon en de 'andere' geschiedenis van Jamaica? Daarin de prachtige strofe:

Nanny
See-far woman
Of mountain dream
Fire-woman struggle
Hopeful stream
To freedom river

(Uit: Come down Nansi, 2000)

In Guyana en in het Caribische gebied beroemd (het begon met de Cubaanse 'Casa de las Americas' Prijs in 1982, waarna vele andere volgden), vond hij gemakkelijk zijn weg in Engeland.

Since spider feel at home
With thread and rope
I thought I'd try Eu-rope
The name sounded promising...

Het Commonwealth Institute gaf hem een aanstelling om scholen over heel Engeland te bezoeken en vertrouwd te maken met de Caribische cultuur en literatuur. De BBC stelde hem aan als 'huisschrijver'. Natuurlijk scheelt het dat hij een groot cricketliefhebber is. Dan kan het al bijna niet meer fout lopen in Engeland. Het is hem dus in het Engelse voor de wind gegaan. Zijn productie gaat als een vloedgolf: gedichten (8 bundels), essays, kinderboeken, kindergedichten, drama. Alles lijkt hem te lukken.

Poëzie voor de publieke ruimte

Hij geniet ervan een inmiddels gevierd publiek dichter, een dichter voor het volk, te zijn. Zeker, de Engelsen moesten eraan wennen. De pre-historische Kelten zouden het begrijpen, realiseert hij zich. Zoals ook de West-Afrikaanse zangers. Zij zorgden ervoor dat poëzie onderdeel was van het dagelijkse leven. Maar in het Engeland van nu? Een dichter op straat of in de bieb? 'De mensen vroegen zich af', zo vertelt hij, 'of tijdens het vragenuurtje tuinieren de haiku's als paddenstoelen uit de grond zouden komen'. Of dat het weerbericht in aantrekkelijke rijm zou worden gepresenteerd. 'Nee, dat lever ik niet. Maar poëzie kan ons wel gevoelig maken voor taal en menselijke contacten'. Daarom behoort poëzie een rol te vervullen in de vereniging die als motto draagt: 'mensen en naties brengen elkaar de vredesgroet'.
In onze digitale web-wereld zouden we 'de poëzie moeten omarmen als de meest effectieve manier om het contact tussen mijn en onze ziel met die van anderen tot stand te brengen'.
Zo ziet hij dus zijn missie: poëzie op straat en op het web. Poëzie met de bedoeling kleuren, identiteiten en ideeën te mengen. Een een-kleurige werkelijkheid lijkt toch nergens op! Poëzie om de tussenmenselijke en interculturele wereld leefbaar en menselijk te maken. De poëzie van John Agard is voor iedereen toegankelijk. Ben je in het verleden tot de conclusie gekomen dat poëzie niets voor jou is? Geef jezelf ditmaal een kans. Zijn boodschap is klip en klaar. Het frist je op. Het zet je aan het denken en het schudt je wakker. Want hij zou geen Nansi zijn als hij ons niet af en toe wakker zou schudden. Soms is het wel even slikken bij het wakker worden, zoals in het gedicht 'de vlag':

What's that fluttering in a breeze?
It's just a piece of cloth
That brings a nation to its knees

What's that unfurling from a pole?
It's just a piece of cloth
That makes the guts of men grow bold

What's that rising over a tent?
It's just a piece of cloth
That dares the coward to relent

What's that flying across the field?
It's just a piece of cloth
That will outlive the blood you bleed

How can I possess such a cloth?
Just ask for a flag my friend
Then blind your conscience to the end

'Die zit', zou ik zeggen. Ben je wakker? Wat een schot. Gezien het gestaag toenemend aantal vlaggen en vlaggenaanbidders op onze planeet, hoop ik stiekem dat dit doelpunt het keerpunt betekent in de wedstrijd om het behoud van menselijkheid. Misschien een idee dit gedicht tijdens onze Dia di Bandera voor te dragen.

Voor een samenvattende verzameling: John Agard, Alternative Anthem, Bloodaxe Books, 2009.

Leesvoer

Stoner

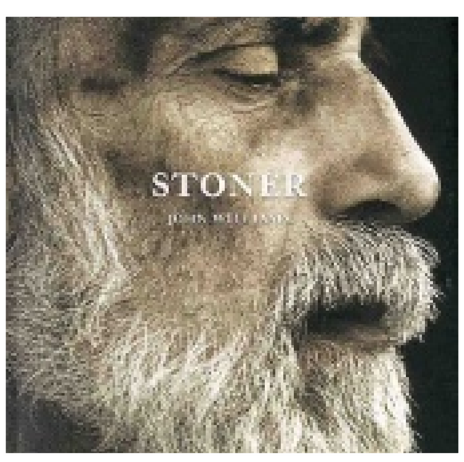

Opmerkelijk aan Stoner van John Williams (1922-1994) is dat het tot 2012 heeft geduurd tot de in 1965 geschreven roman in het Nederlands werd vertaald.

William Stoner wordt aan het einde van de negentiende eeuw geboren als zoon van een arme boerenfamilie. Tot groot verdriet van zijn ouders kiest hij voor een carrière als docent Engels.

Hij wijdt zijn leven aan de literatuur en aan de liefde - en faalt op beide fronten. Zijn huwelijk met een vrouw uit een gegoede familie vervreemdt hem verder van zijn ouders, zijn carrière verloopt moeizaam en zijn vrouw en dochter keren zich tegen hem.

Een nieuwe liefdesrelatie wordt verbroken om een schandaal op de universiteit te voorkomen. Stoner sterft uiteindelijk in anonimiteit, zoals ook zijn hele leven zich in de marge heeft afgespeeld.

Stoner is momenteel een regelrechte bestseller in Nederland. Lof alom voor dit bijzondere boek. Uitgeverij Lebowski is voornemens dit jaar Butcher's Crossing uit 1960 in het Nederlands uit te geven.

Ars Poëtica

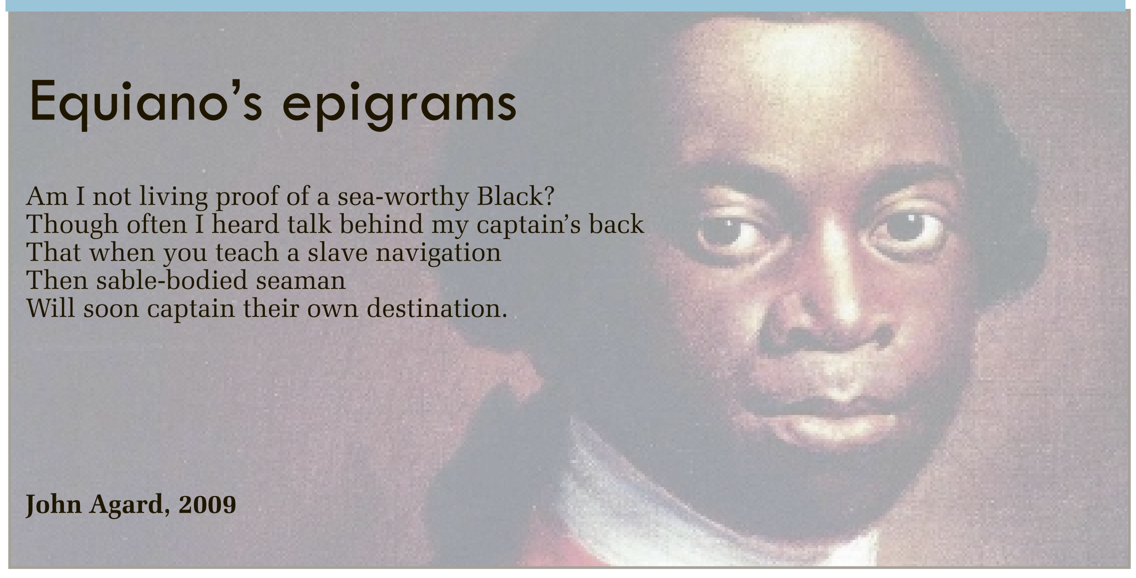

Equiano's epigrams

Am I not living proof of a sea-worthy Black?
Though often I heard talk behind my captain's back
That when you teach a slave navigation
Then sable-bodied seaman
Will soon captain their own destination.

John Agard, 2009

Huntu Kòrsou

Actie vanuit bezieling

Als praktisch idealist in hart en nieren geloof ik in een samenleving waarin alle stakeholders van bedrijf tot burger en van overheid tot kennisinstelling binnen de samenleving hun steentje bijdragen aan een 'better quality of life' op ons eiland.

Tekst: Shakti-Aroena Lakhi

Ik zie het helemaal voor me. Bedrijven die zich inzetten voor initiatieven die voor de kwetsbaren onder ons een steuntje in de rug zijn of maatschappelijke organisaties die in wijken actief zijn om de buurtbewoners te leren hoe zelfredzaam te zijn. Ineens besef ik dat dit niet alleen gedachtes zijn maar ook al in werkelijkheid gebeurd. Toch mis ik iets en is het plaatje nog niet compleet.

Respect voor de Curaçaose cultuur en natuur.

Laat ik dit illustreren met een voorbeeld. Ieder jaar rond kerst staat de krant vol met berichten over bedrijven die een donatie hebben gegeven aan maatschappelijke projecten. Het ideale moment om je 'good will' als bedrijf te laten zien. Wat mij opvalt is dat het vaak om een eenmalige 'hap snap' donatie gaat. Als bedrijf vinden wij dit jaar project A leuk, maar volgend jaar is dat project B. Wat ik nou juist mis is een structureel duurzame samenwerking tussen een bedrijf en het project, waarbij beide partijen op langere termijn profijt van elkaar hebben. Een ideale match waarbij het bedrijf zich maatschappelijk verantwoord inzet en het project verzekerd is van zijn bestaan.
Echter een samenwerking 'for life' komt niet zomaar tot stand voordat je als bedrijf een project ondersteunt en hoe je als organisatie en als medewerker hieraan zou kunnen bijdragen. Het komt erop neer dat je je als bedrijf erop bezint wat je belangrijk vindt om te investeren in je omgeving en hoe je jezelf op een positieve manier wilt inzetten voor de maatschappij. Vanuit deze basis kan het bedrijf zich koppelen aan een project dat bij haar past of zelfs een eigen project initiëren.

Vanuit Huntu Kòrsou hebben wij de afgelopen periode twee organisaties op dit gebied ondersteund. Allebei hadden zij de behoefte zich op een structurele manier in te zetten voor de samenleving. Zo waren de medewerkers van Curaçao Island Rentals, een bedrijf dat woningen van buitenlandse eigenaren beheert en verhuurt aan toeristen, het erover eens dat respect het uitgangspunt is om een 'better quality of life' op Curaçao tot stand te brengen. In het bijzonder respect voor de Curaçaose cultuur en natuur. Deze boodschap wilden zij tenslotte delen met de gasten. Als activiteit is besloten om een 'Green Leaflet' voor alle huizen te ontwikkelen, waarbij lokale restaurants en natuuractiviteiten extra worden gepromoot.
Bij Stichting Vrouwennetwerk Curaçao kwam als resultaat naar voren dat zij zichzelf zien als 'rolemodel' voor onze samenleving. Zij zouden willen bijdragen door via voorlichtingsbijeenkomsten op scholen te laten zien hoe je als individu je verantwoordelijkheid neemt en bijdraagt aan een 'happy community'. Leden kunnen bijvoorbeeld als coach fungeren in het begeleiden van deze jonge generatie.
En zo kan je als organisatie vanuit je eigen waarden keuzes maken over hoe je jouw plaatje van een 'Dushi Kòrsou' inkleurt. Actie vanuit bezieling.

Huntu Kòrsou

Ir. Shakti-Aroena Lakhi is voorzitter en medeoprichtster van Huntu Kòrsou. Een stichting die zich inzet voor een 'better quality of life' op Curaçao. Meer lezen over dit initiatief: www.huntu-korsou.org en www.facebook.com/HuntuKorsou .

Gezondheid

'Chili een ziek land'

Tweederde van de Chilenen lijdt aan overgewicht. Vooral bij de arme Chilenen is het probleem groot. Ze eten te veel brood, zeggen experts.

De broodafdeling in een supermarkt in Santiago, Chili. Een Chileen eet gemiddeld 86 kilogram brood per jaar.

Het laatste Nationale Gezondheidsonderzoek, dat vorig jaar werd uitgevoerd, liet zien dat 8,9 miljoen Chilenen aan overgewicht of obesitas lijdt, goed voor 67 procent van de bevolking. Dat zijn er 2,1 miljoen meer dan bij het vorige onderzoek in 2003. Het aantal gevallen van zware obesitas is verdubbeld tot 300.000.
Wereldwijd verdubbelde het aantal gevallen van overgewicht in de periode 1980-2008. De stijging is het sterkst in Latijns-Amerika en in die regio profileert Chili zich als het land met het op twee na hoogste aantal gevallen van overgewicht, na Argentinië en Venezuela. In Zuid-Amerika is er ook geen enkel land waar meer mannen aan hoge bloeddruk (hypertensie) lijden.

Recordhouder
Ruim een derde van de zwaarlijvige Chilenen behoort tot de armere bevolkingslagen, een kwart tot de middenklasse. Volgens cardioloog Juan Carlos Prieto van de Universiteit van Chili wijzen de cijfers op een complex aspect van de sociale ongelijkheid.

"Chili is ook recordhouder in de consumptie van koolhydraten, vooral van geraffineerd meel, zoals in brood. Een snel onderzoek, vooral bij mensen met een laag inkomen, leert dat de basisvoeding brood is; men eet zes tot acht eenheden per dag, wat betekent dat men evenveel gram zout per dag consumeert."
Daar zit de kern van het probleem. "De combinatie van een voedingspatroon met veel zout en de obesitas die tot een hogere inname van koolhydraten en de daarmee samenhangende calorieën leidt, verklaart waarom hypertensie in Chili zo vaak voorkomt."

Fruit en groenten
Hypertensie en obesitas komen vaker voor bij mensen met een laag inkomen. Het verschil met andere bevolkingslagen is aanzienlijk, zegt Prieto. De laatste tien jaar zijn fruit en groenten, van essentieel belang voor een gezonde voeding, duur geworden in Chili. Daardoor eet een Chileen gemiddeld 86 kilogram brood per jaar, een zorgwekkend cijfer, zeggen experts.

De regering van Sebastián Piñera heeft nu het programma Elige Vivir Sano (Kies voor een Gezond Leven) gelanceerd. Het wil de voedingsgewoontes van de Chilenen veranderen en hen aan het sporten krijgen.
Toen Piñera twee jaar geleden president werd, "kwam ruim 88 procent van de bevolking niet aan 20 minuten oefening drie keer per week", zegt Pauline Kantor, directeur van het programma.

"Chili is een land dat ziek is", zegt Kantor. "Als we er vandaag niets aan doen, dan staat het water ons over tien jaar aan de lippen op het vlak van cardiovasculaire ziektes en diabetes. De kosten voor de gezondheidszorg zullen dan nog moeilijk te dragen zijn."
Ook het ministerie van Onderwijs probeert het probleem aan te pakken. Het aantal uren lichamelijke opvoeding op school wordt verhoogd van twee naar vier uur. Het ministerie van Volksgezondheid gaat zijn traditionele gezondheidscontroles bij kinderen uitbreiden naar adolescenten. Wie overgewicht heeft, wordt naar een voedingsdeskundige gestuurd.
Op openbare plaatsen komen fitnesstoestellen. In 172 van de 346 gemeenten zijn er al van die 'actieve pleinen'.
Zittend leven
Volgens Kantor is al enige verandering te zien. "Het laatste onderzoek naar fysieke en sportactiviteit liet zien dat een half miljoen Chilenen niet langer een zittende levensstijl heeft, een belangrijke constatering."

De regering wil Elige Vivir Sano nu in een wet presenteren. Binnenkort komt het voorstel in het parlement. Het voorziet in de oprichting van een afdeling binnen het ministerie voor Sociale Ontwikkeling die de programma's van de verschillende ministeries moet coördineren.

Cardioloog Prieto spreekt van een 'interessant' initiatief, maar verandering is alleen mogelijk als mensen met een laag inkomen ook fruit en groenten kunnen kopen, zegt hij.

Puzzels

PRIJSPUZZEL

HORIZONTAAL:
1. Vergieten; 6. verlichtingsartikel; 12. Indonesisch eiland; 14. heuplaars; 15. thans; 17. nachtspiegel; 18. water (Fr.); 20. voegwoord; 21. persoonlijk vnw.; 22. haal met de tong; 24. beroep; 25. muziekgenre; 26. in orde; 28. aanwijzend vnw.; 29. spoedig; 31. vogel; 35. rivier in Duitsland; 37. in termijnen betalen; 38. gehoororganen; 40. onbesliste wedstrijd; 43. Griekse letter; 45. soort papegaai; 47. herkauwer; 48. middenrifskramp; 50. meetkundige lijn; 51. clown; 53. voegwoord; 54. rund; 55. schaakterm; 56. reeds; 58. bezittelijk vnw.; 59. ovenkrabber; 61. niet fijnzinnig; 63. zijn stem uitbrengen; 64. draagstoel.

VERTICAAL:
1. Pijn veroorzakend; 2. getijde; 3. drinkbeker; 4. aardbol; 5. vogelproduct; 7. uitroep; 8. snoer; 9. roem; 10. spil; 11. oproeptoestelletje; 13. vrije dag; 16. bolgewas; 18. slot; 19. voorzetsel; 21. aldus; 23. lage temperatuur; 25. amfibie; 27. gezel; 30. muziekstuk; 32. trotse houding; 33. Japanse gordel; 34. op de wijze van; 36. tijdperk; 38. onvriendelijk; 39. eikenschors; 41. dierenverblijf; 42. verward geheel; 44. absint; 45. vaatwerk; 46. zangstem; 47. kraakbeen; 49. voorzetsel; 52. uitroep van pijn; 54. familielid; 57. boogbal; 59. Frans lidwoord; 60. overdreven; 61. Japans bordspel; 62. muzieknoot.

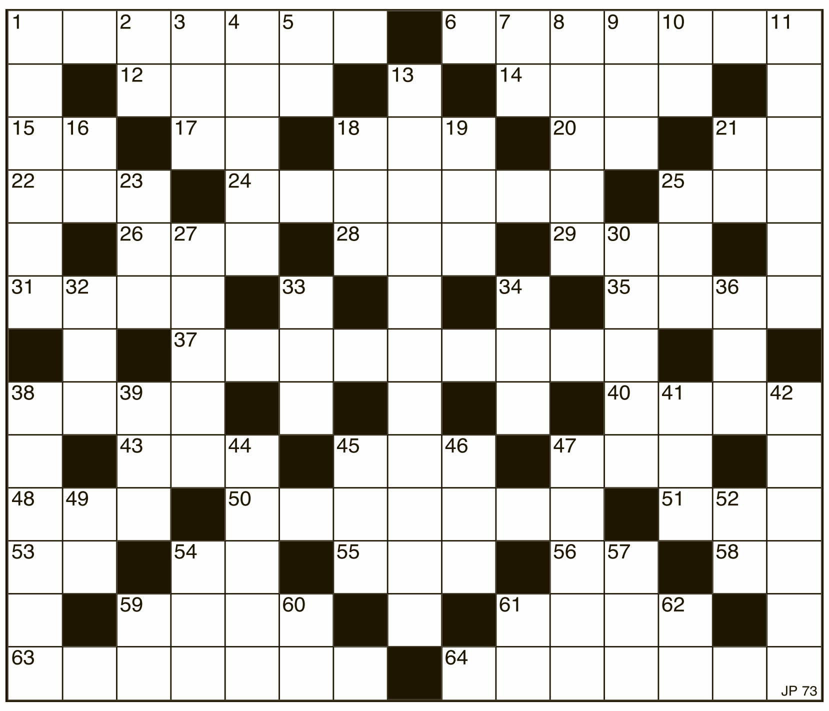

Uit de inzendingen van de Amigoe-puzzel van vorige week is als winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

J. Fingal
Tanki Leendert 127
Aruba

Ella Comenencia
Kaya Akoerio 13
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie ophalen op het kantoor van de Amigoe. Curacao: Kaya Fraterna di Skèrpènè z/n tot drie uur n.m. Aruba: Bilderdijkstraat 16-2, tijdens kantooruren. Oplossingen moeten zowel op Curaçao als Aruba zijn ingediend op woensdag voor 12:00 uur. Gelieve duidelijk op de enveloppe te vermelden: Amigoe-puzzel. Vanuit Bonaire kan de oplossing gefaxt worden naar Curaçao: (00599-9) 767-4744. De prijzen vervallen na drie maanden.

ANAGRAM

Op elke verticale regel dient een woord van vier een van vijf en een van zes letters te worden ingevuld. Het woord van vijf letters bestaat uit de letters van het voorgaande woord plus 1, het woord van zes letters bestaat uit de vijf letters van het voorgaande woord plus 1. Als de hele puzzel juist is ingevuld, vormen de letters op de vet omlijnde regel een woord.

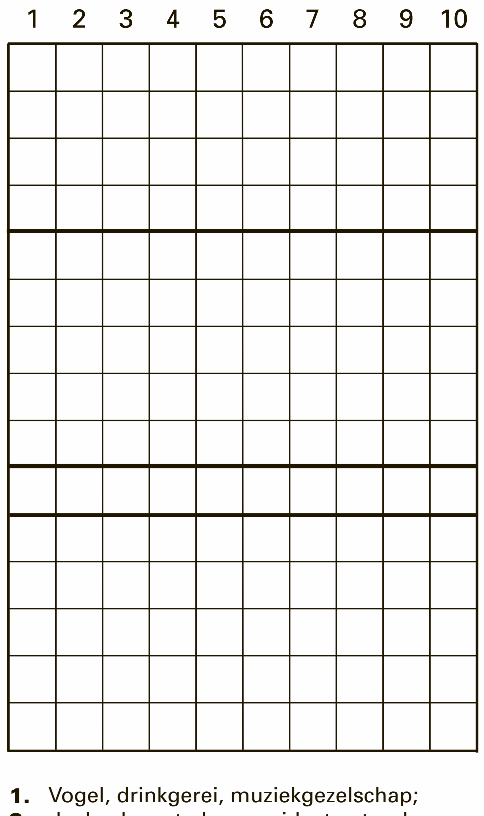

1. Vogel, drinkgerei, muziekgezelschap;
2. deel v.d. voet, dorpsweide, terstond;
3. huisdier, vaartuig, zeer buigzaam;
4. edelgas, inviteren, rendabel;
5. hard dierlijk vet, hijswerktuig, korte sok;
6. overblijfsel, vis, zonder zorg of vrees;
7. hinder, monsterlapje, stad;
8. vogelverblijf, hulp, weegtoestel;
9. doorslag, lekkers, aangaande;
10. zwart afzetsel, schaakstuk, gezicht.

CRYPTO-OVERLAPPER

Op elke regel twee woorden invullen. Twee of meer eindletters van het eerste woord zijn meteen de beginletters van het tweede woord.

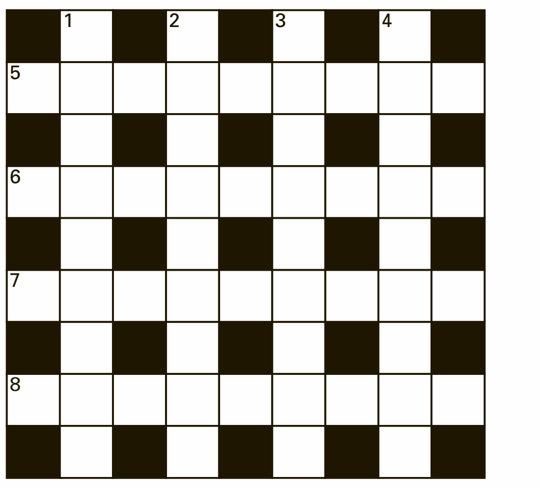

HORIZONTAAL:
5. Verwant aan een mestkar (8);
   Achter een wagen of achter een bruid (5);
6. Hengst aan de kant van een schip (6);
   Vrouwelijke uitloper? (5);
7. Is verslaafd aan de brandweer (5);
   Het resultaat komt met een klap naar buiten (7);
8. Vrouwelijke vis (5);
   Soort plakplaatje (6);

VERTICAAL:
1. Scheut van een wielrenner (8);
   Hofdichter (4);
2. Tijdens de overgang wordt er betaald (4);
   Achternaam? (8);
3. Het is compleet duur (5);
   Leesteken van het moment (7);
4. Een enorm grote tent staat onder druk (7);
   Staven voortbrengen (5);

WOORDZOEKER

In deze mengelmoes van letters zijn al de onderstaande woorden verstopt. Streep alle woorden door. De resterende letters vormen dan regel voor regel van links naar rechts gelezen de oplossing van deze puzzel.

S	E	S	S	R	E	E	H	D	L	E	V	T
A	I	I	E	I	F	A	R	G	O	I	B	S
A	N	S	T	A	E	T	T	E	S	U	M	A
P	A	A	P	R	O	V	I	S	I	E	D	C
O	M	O	G	N	A	G	R	A	S	Y	M	T
T	R	N	R	I	M	U	I	D	O	E	D	U
E	G	E	O	E	I	B	O	L	D	N	N	O
T	N	R	D	T	I	U	L	R	R	E	A	H
T	I	E	E	U	N	O	A	E	E	N	A	C
E	S	D	R	K	O	A	O	P	V	R	B	A
U	G	D	C	A	W	H	R	H	O	U	E	E
Q	N	O	A	O	T	R	T	E	C	T	G	B
A	I	M	T	O	D	E	N	R	P	S	N	M
L	S	T	S	P	L	A	S	M	A	S	O	L
P	E	E	G	I	N	R	O	O	T	A	E	A
N	L	S	I	V	R	E	T	U	A	L	K	P

Biografie
Credo
Esperanto
Kaarthouder
Klautervis
Lesotho
Lloyd
Manie
Modderen
Musette
Nagras
Nettowaarde
Oasis
Odium
Ongebaand
Outcast
Overdosis
Palmbeach
Plaquette
Plasma
Provisie
Schooier
Singsing
Toornig
Topaas
Turnen
Uiig
Veldheer

PUZZELSLANG

Begin bij vakje 1. Bij elk volgend cijfer begint een nieuw woord. De laatste letter van een woord is telkens de eerste letter van het volgende woord. Bij goede invulling, is in de licht gekleurde vakjes een woord te lezen.

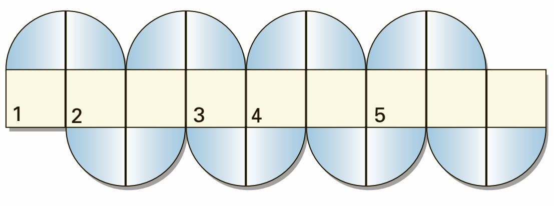

1. Golfterm; **2.** plant; **3.** gewricht; **4.** ook niet;
5. dichterbij komen.

© Puzzelland/130330

SUDOKU

2		7			3		6	
	6							5
4		3	2		1			
6			3				7	
		2		8	4			
	4	8		9	7	1	2	
7			9					8
	8	5				6	1	
	3		5			9		

Schrijf alle cijfers 1 t/m 9 in alle verticale kolommen, alle horizontale rijen én in alle vierkantjes van 3 x 3 vakjes.

Oplossing vorige week

1	6	9	3	4	2	5	7	8
7	5	3	8	1	6	2	4	9
2	8	4	7	9	5	1	6	3
8	1	6	5	3	4	7	9	2
9	3	2	1	8	7	6	5	4
4	7	5	2	6	9	8	3	1
6	2	1	9	5	3	4	8	7
3	4	8	6	7	1	9	2	5
5	9	7	4	2	8	3	1	6

OPLOSSINGEN VAN VORIGE KEER

Prijspuzzel: HORIZONTAAL: 1. Gaper; 5. rib; 8. kajak; 13. eris; 14. roker; 16. lade; 17. nel; 18. leb; 19. dor; 21. mee; 22. ocel; 25. gesp; 27. mors; 28. sof; 30. klos; 32. sate; 33. paria; 35. etna; 37. on; 38. abel; 39. truc; 40. er; 41. loot; 43. retig; 45. hoek; 47. unit; 49. pas; 50. step; 52. geel; 54. bask; 56. ara; 58. reu; 60. ton; 61. ali; 63. soap; 65. vrees; 67. ezau; 68. tiran; 69. ene; 70. niets. VERTICAAL: 1. Gene; 2. are; 3. piloot; 4. es; 5. rob; 6. ik; 7. bed; 9. al; 10. jampot; 11. ade; 12. keet; 14. rel; 15. rog; 18. les; 20. rek; 23. creatie; 24. hor; 26. slechts; 27. manou; 28. salep; 29. fitis; 31. sneep; 32. sol; 33. per; 34. arg; 36. ark; 42. ongaar; 44. tab; 46. oekaze; 48. ter; 50. san; 51. cast; 53. lev; 54. bos; 55. pius; 57. roi; 59. ure; 60. tee; 62. lat; 64. pa; 66. en; 67. ei. **Crypto-overlapper:** Horizontaal: 5. Scheuropa; 6. uitballen; 7. knokkenas; 8. arealiste. Verticaal: 1. Actieners; 2. reebokaal; 3. brillerig; 4. eppenalty. **Anagram:** 1. kort-tarok-Trojka; 2. laar-alras-Relaas; 3. staf-staaf-Asfalt; 4. maal-malta-Metaal; 5. pion-spion-Piston; 6. doen-dolen-Onedel; 7. doel-loden-Londen; 8. port-tromp-Import; 9. snel-loens-Nelson; 10. elan-talen-Etalon. Eindoplossing: TRAMPOLINE **Woordzoeker:** MAAIMACHINE **Puzzelslang:** 1. Pali; 2. inladen; 3. nero; 4. onestep; 5. pakezel. Het sleutelwoord luidde: PIANOSPEL.

Garnalen

Garnalen zijn kleine kreeftachtigen, die zowel in zout als in zoet water leven. De meeste soorten leven in zee. Garnalen leven op de bodem van wateren waar ze zich ingraven voor bescherming.

Tekst: Miriam de Windt

Garnalen eten allerlei dierlijke en plantaardige resten. In aquaria worden ze vaak gebruikt om het aquarium schoon te houden. Zijnde de 'straatvegers' van wateren, zijn ze geschikt voor menselijke consumptie?

Garnalenragout volgens het recept op deze pagina is erg calorierijk: 1/4 van het totaal aan calorieën per dag is vrij fors voor alleen een eiwitgerecht. Niet te vergeten, een ragout is lekker met brood, rijst of puree. De calorieën voor 1 van deze koolhydraatgerechten komen er nog bij.
Verder is deze ragout rijk aan alle andere voedingsstoffen in de tabel, behalve aan koolhydraten en vezels. Goede voedingsstoffen die het levert zijn de vitamines A, B1, B2 en C, kalk en ijzer. Vitamine A is afkomstig van de crème fraiche, de tomaten en wortel. De hoeveelheid vitamine C komt van de tomaten en wortelen. De rest van de voedingsstoffen zijn allemaal voornamelijk afkomstig van de garnalen.
Garnalen is een van de voedingsmiddelen met het hoogste gehalte aan cholesterol. Hier is niet veel aan te doen. Het totaal aan vet en verzadigd vet in dit recept kunt u verlagen door de crème fraiche te vervangen door magere of halfvolle koffiemelk. De roomboter kunt u vervangen door olijfolie of helemaal weglaten.

Garnalen, schaaldieren
Er zijn meer als 3000 soorten garnalen, zowel in tropische, subtropische als koude wateren.

De garnaal kan van kleur veranderen om zich aan te passen aan de ondergrond en is dan nagenoeg onzichtbaar. Garnalen foerageren 's nachts over de bodem en graven zich overdag in zodat alleen de ogen en voelsprieten uitsteken. Het is een alleseter die zowel plantaardig materiaal maar ook prooidieren als wormen eet. Hierdoor worden ze door velen beschouwd als onrein. Garnalen worden tegenwoordig vaak aan boord gekookt om aan wal gepeld te worden. Het pellen gebeurt meestal met de hand en moet onder goede hygiënische omstandigheden gebeuren. Tijdens deze bewerking is de kans op besmetting met bacteriën het grootst.
Over het algemeen worden garnalen groter naarmate het water waarin ze leven warmer is.
In de seafood-industrie worden garnalen verkocht aan de hand van de hoeveelheid per pond. Hoe kleiner de garnalen, hoe meer u krijgt per pond. Kleine garnalen (extra small) worden verkocht met de maat 61-70 en jumbogarnalen hebben de maat 21-25. Dit betekent dat u per pond 61-70 respectievelijk 21 à 25 stuks garnalen krijgt. Handig om te weten wanneer u garnalen inkoopt om klaar te maken. Koop garnalen rauw, ongepeld en goed ingevroren, als u ze niet vers kunt krijgen.

Van alle seafood, hebben garnalen het hoogste gehalte aan cholesterol. Behalve de voedingsstoffen in de analyse, ook veel vitamine B12, niacine (ook een vitamine uit de B-groep), zink, selenium, magnesium en jodium. Vergeet niet dat het cholesterol in de voeding nauwelijks het cholesterolgehalte in uw bloed beïnvloedt. LDL-cholesterol, het 'slechte' cholesterol, wordt in uw lichaam zelf aangemaakt als u veel verzadigde vetten in de voeding heeft. Dus, het hoge cholesterol buiten beschouwing latend, zijn garnalen de moeite af en toe waard voor de goede voedingsstoffen die ze bevatten.

Miriam de Windt is diëtiste en natural nutritionist.
T 889-1788
C 520-6932
E mdewindt@scarlet.an.

Voedingswaarde voor een 1- persoons portie

Voedingsstoffen	Hoeveelheid	% DAH
Calorieën/ kJoules	501/21042	25%
Natrium	2568 mg	128%
Eiwitten	48 g	48%
Kalk	583 mg	83%
Vetten	30 g	451%
IJzer	4.8 mg	32%
Verzadigde vetten	18 g	90%
Vitamine A	450 mg	50%
Vitamine B1	0.24 mg	24%
Vitamine B2	0.75 mg	58%
Vitamine C	18 mg	26%
Cholesterol	643 mg	232%
Koolhydraten	6 g	2%
Voedingsvezels	2 g	7%

De percentages zijn berekend op basis van 2000 calorieën (8400 Kjoules) per dag, voor een gezonde volwassene.

Kook mee met May

Garnalenragoût

Hoofdgerecht voor 4 personen.

Ingredienten:
2 pond ongekookte grote diepvriesgarnalen, gepeld, staartjes intact gelaten.
1 eetlepel ongezouten roomboter
1/2 cup droge witte wijn
1 ui, klein gesneden
1 bouquet garni (tijm, laurier en peterselie)
1 wortel, schoongemaakt en heel klein gesneden
3 tomaten, vellen en pitten verwijderd, klein gesneden
1 cup crème fraîche
1 theelepel maizena, opgelost in een beetje melk
gezeefd sap van 1 limoen
zout en vers gemalen zwarte peper
rasp van een halve limoen

Bereidingswijze:
De pantsertjes van de garnalen in de boter smoren en de wijn erover gieten,
2 cup water, de ui en het bouquet garni toevoegen.
20 Minuten zonder deksel laten pruttelen.
De bouillon zeven, weer aan de kook brengen en de wortelen en tomaten toevoegen en 15 minuten zachtjes laten koken of tot de stukjes wortel gaar zijn.

Afmaken met zout en peper.

De crème fraîche en de maizena toevoegen. Even doorkoken tot de saus lichtgebonden is.
Nu de gepelde garnalen en het limoensap toevoegen.

Enkele seconden verwarmen tot de garnelen roze zijn. Met wilde rijst serveren, met limoenrasp bestrooid.

Eet smakelijk,
May

WIJNADVIES

Verzorgd door de wijnspecialisten van Licores Maduro

Casillero del diablo Shiraz Rosé, Chili

Druivensoort: **Shiraz**
Streek: **Central Valley, Chili**
Kleur: **Rijpe donkere frambozen**
Geur: **Framboos, kers, snoepjes**
Smaak: **Kruidige rosé**

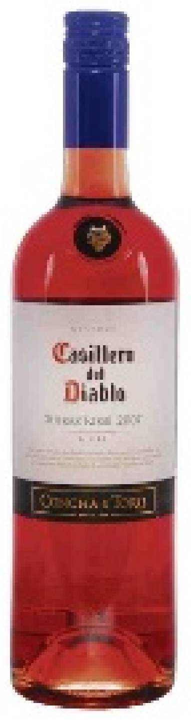

Bij garnalen, kreeft, gamba's en alle andere schaaldieren die roodroze zijn, kunt u vaak heel gemakkelijk verschillende varianten van rosé-wijn combineren.
Gemakkelijk te onthouden in verband met de kleur natuurlijk. Deze keer heb ik gekozen voor een mooie donkere rosé van Casillero del Diablo, een wijn gemaakt in de Central Valley in Chili. De Shiraz is een druif die lekker rijk en zoet overkomt, maar toch tot de droge rosé-types behoort. Smaken van wilde bosaardbeien, framboos en kersen gecombineerd met fruitsnoepjes en kruidigheid van waterkers en raketsla proef ik.
Erg aangenaam dus bij een garnalenragout, vooral als die goed op smaak wordt gebracht met specerijen. De wijn goed koel drinken is aan te bevelen, maar liever niet te koud.

Santé!
Erik van Kampen, sommelier.

LICORES MADURO

Deze wijn is verkrijgbaar bij The Store Licores Maduro en uw favoriete supermarkt!

Het genot van wijn

Pinot Gris, de sultan vliegt uit

Pinot Gris, Pinot Grigio, Grauburgunder: allemaal namen voor dezelfde druif. Alhoewel, niet helemaal hetzelfde, want behalve een andere naam, zijn er ook grote smaakverschillen tussen de Elzasser Pinot Gris en een Italiaanse Pinot Grigio.

Tekst: Erik van Kampen

Als je de Pinot Gris-druiven ziet hangen in de wijngaard, zou je bijna niet geloven dat van deze druiven wítte wijn wordt gemaakt. De kleur van de druiven is blauwgrijs tot bruinroze. Het verschil met de Pinot Noir-druiven is soms bijna niet te zien. De Pinot Gris-druif stond vroeger ook aangeplant in Bourgognewijngaarden, tussen de Pinot Noir in. Deze druif gaf de rode Bourgognes een extra zachte smaak.

Door het succes van Pinot Grigio-wijnen in Italië is deze druif in steeds meer gebieden aangeplant.

In de Elzas wordt de Pinot Gris-druif 'de sultan' genoemd. Hij geeft daar geurige, goudgele wijnen die heel rijk van smaak zijn. Meestal proef je fruit als nectarine, perzik, meloen, iets rokerigs en de wijn kan zelfs 'vettig' van smaak zijn, met meestal niet al te veel zuren. Deze Elzasser Pinot Gris-wijnen lenen zich uitstekend om te drinken bij gerechten die intens van smaak zijn, zoals Indiase curry's en kip in een Thaise kokossaus. Ook bij paté of roergebakken gamba's smaken ze goed.

Pinot Grigio-wijnen uit Italië zijn van een heel ander kaliber. Vooral de Pinot Grigio-wijn uit Noord-Italië, zoals uit de regio Trentino-Alto Adige, heeft een heel eigen smaak. Deze regio grenst aan Zwitserland en Oostenrijk en de wijngaarden liggen op de hooggelegen uitlopers van de Alpen. De wijnen die van deze druiven worden gemaakt, hebben een zuivere frisheid met veel peer, appel en lichte bloesemtonen. Een bijna groter contrast met de rijke, volle Pinot Gris uit de Elzas kan je niet bedenken. 'Grigio's' zijn perfect als aperitief met een stukje boerenkaas of een plakje gedroogde ham erbij. Terwijl de eerder beschreven Elzasser Pinot Gris meer de krachtpatser is voor bij het eten.

Door het succes van Pinot Grigio-wijnen in Italië is deze druif in steeds meer gebieden aangeplant. Zo werd veel Pinot Grigio aangeplant in Veneto, het gebied waar de Prosecco vandaan komt. Maar ook in Californië, Chili en Argentinië is de druif steeds vaker 'en niet onverdienstelijk' aangeplant. De Pinot Grigio laat ons mooi proeven hoe de Pinot Grigio-druif smaakt wanneer hij wordt verbouwd in een mediterraan klimaat. De smaak is lang niet zo intens en vol als de Pinot Gris-druif uit de Elzas, maar ook niet zo strak en fris als de variant uit Noord-Italië.

Een aantal jaren geleden werd ik bevangen door de schoonheid van het Italiaanse landschap, de mensen en de wijnen toen ik een aantal kleinschalige ambachtelijke wijnproducenten bezocht. Een van de bezoeken dar mij goed bij is gebleven zal ik voor u beschrijven.
Het was een prachtige zomerse dag eind september en we werden hartelijk ontvangen in het kleine familiebedrijf. Het was al een uur of vijf en na de rondleiding in de prachtige cantina werden we gastvrij uitgenodigd om de wijn te proeven bij de familie thuis. Op het schaduwrijke terras omringd door de hele familie en spelende kinderen werden de flessen wijn aangerukt.

Als je de Pinot Gris-druiven ziet hangen in de wijngaard, zou je bijna niet geloven dat van deze druiven wítte wijn wordt gemaakt.

Het kleinste kind werd liefdevol op schoot genomen door moeder, om de aromatische geuren van de wijn uit het glas op te snuiven. Hij luisterde aandachtig naar de discussie die ontstond tussen zijn moeder en opa over de kleur van de Pinot Grigio, nadat ik de kenmerkende koperen schittering enthousiast had bewonderd. Opa legde mij uit dat die kleur ontstaat, doordat het bronskleurige schilletje van de Pinot Grigio-druif tijdens de vinificatie een periode zijn kleur mag afgeven. Getuigend van de kenmerkende zoektocht van de wijnproducenten om te blijven verbeteren, zo was ook hij nog niet helemaal tevreden over de kleur. Hij mijmerde dat de koperen gloed het volgende jaar toch nog iets intenser moest zijn. De wijnmaakster riep ontzet tegen haar vader dat ze het daar absoluut niet mee eens was en dat de kleur zo 'perfecto' was. Dat is pas wat je noemt, de passie voor wijn met de paplepel ingegoten krijgen.

Een ambachtelijk familiebedrijf waar met hart en ziel hele mooie wijnen geproduceerd worden, met een prachtige uitstraling en altijd van een bekroonde kwaliteit.

De intense aroma's en mineralen van de frisse en elegante wijnen, verkregen door het unieke territorium, weerspiegelen een wereld geproduceerd door mensenhanden, kleuren en emoties. Op het etiket, 'nu op mijn keukenkast', staan de filosofische woorden van de wijnmaker geschreven; 'als je goed luistert naar de stilte, zal je je realiseren dat er te veel gesproken wordt'.
Deze zin zetelt nog steeds in mijn gedachten als ik ergens in de wereld een mooie Pinot Grigio drink.

À Votre Santé

Erik van Kampen is sommelier bij Licores Maduro.

De verovering van de Latijns-Amerikaanse markt

Zo'n vijftig afgezanten uit alle gebiedsdelen van het Koninkrijk kwamen enkele weken geleden bij elkaar voor een brainstormsessie. Die brainstormsessie had als hoofdvraag: 'Hoe gaan we samen de Latijns-Amerikaanse markt veroveren?' Een gesprek met Arthur Kibbelaar, directeur Directie Buitenlandse Betrekkingen (DBB) en Vanessa Toré, secretaris-generaal ad interim van het ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO), over economische diplomatie, samenwerking binnen het Koninkrijk, handelsmissies, en het voor iedereen interessante Latijns-Amerika.

Tekst: Liesbeth Mantel Foto's: Ken Wong

November 2012. De grootste handelsmissie van Nederland in koninkrijksverband aller tijden is aan de gang in Brazilië. Meer dan 170 bedrijven zijn met kroonprins Willem Alexander en prinses Máxima meegereisd naar Brasilia, Sao Paulo en Rio de Janeiro. Ook de eilanden Aruba en Curaçao zijn vertegenwoordigd: Aruba in de persoon van premier Mike Eman; Curaçao op hoog ambtelijk niveau. En de voorzitters van de Kamers van Koophandel van Aruba en Curaçao zijn erbij om het eilandelijke bedrijfsleven te vertegenwoordigen.

Tijdens een grote cocktailparty neemt de kroonprins het woord. Deel van zijn boodschap is: 'Het Koninkrijk ligt ook in Latijns-Amerika'. Uit de Braziliereis vloeit een afspraak voort tussen de koninkrijkspartners. Een afspraak om een strategie te ontwikkelen om als Koninkrijk bepaalde landen te benaderen en markten te betreden. Het gaat hierbij om economische diplomatie. Een begrip dat al heel lang bestaat, en onder verschillende noemers werd gebruikt. Handelsbevordering en marktbewerking zijn er onderdelen van. Nu betekent het: het bevorderen van de belangen van het bedrijfsleven, en daarmee het sociale welzijn van een land. Je probeert markttoegang te realiseren voor bedrijven die op een bepaalde markt zaken willen doen, en belemmeringen weg te nemen.

BRIC

Latijns-Amerika is behoorlijk in opkomst. Brazilië hoort bij de zogenaamde BRIC-landen, oftewel de grote opkomende vier: Brazilië, Rusland, India en China. Colombia is groeiende en ook Panama is booming. Vanessa Toré: "Latijns-Amerika stond natuurlijk altijd al op het netvlies, maar nu beseffen we dat er zoveel mogelijkheden en kansen zijn, waaruit we veel meer voordeel kunnen behalen als we de krachten bundelen in koninkrijkscontext. Het kan voor iedereen een win-win-situatie zijn."

> Het kan voor iedereen een win-win-situatie zijn

Arthur Kibbelaar: "De grote handels- en kapitaalstromen in de wereld zijn aan het 're-routen'. Brazilië en Colombia zijn erg in opkomst en daardoor is bijvoorbeeld ook China heel erg geïnteresseerd in Latijns-Amerika. Wij moeten analyseren hoe wij daar in gaan, we hebben daarvoor een structuur nodig. Een faciliterende structuur. Zoals een ambassadenetwerk en een 'trade office'-netwerk. Dat netwerk kunnen we dan inzetten voor de voor Curaçao belangrijke sectoren. En dan bedoel ik met name de financiële dienstverlening en logistiek."
Toré noemt het belangrijkste rijtje voor Curaçao: Venezuela, Colombia, Brazilië, Panama, Ecuador en Argentinië. Die landen hebben interessante markten voor zowel de korte, middellange en lange termijn.
De voordelen zijn duidelijk: de eilanden kunnen profiteren van de goede handelsnaam en het uitstekende netwerk van Nederland. Nederland kan zich positioneren als buurland en gebruik maken van de verschillende 'assets' van de eilanden, zoals de culturele banden met Latijns-Amerika. Toré, die bij het ministerie ook directeur 'Foreign Economic Cooperation Division' is: "De meeste Latijns-Amerikaanse landen zijn moeilijke markten. Dat heeft te maken met hun structuur, regelgeving, veel bureaucratie. Ze zijn groot, inefficiënt, dus het zijn markten waarbij het heel lang kan duren voordat een bedrijf daar gevestigd kan worden of daar naartoe kan exporteren. Maar als we samen optrekken kunnen we bijvoorbeeld voor alle landen tegelijk alle informatie vergaren. En: wij zitten dichterbij. We kennen de cultuur, we spreken vaak de taal, we kunnen dan sneller informatie vergaren dan bijvoorbeeld een Nederlandse MKB-er die wel groot genoeg is om te exporteren, maar die niet de Latijns-Amerikaanse expertise heeft."

> De meeste Latijns-Amerikaanse landen zijn moeilijke markten

Arthur Kibbelaar, directeur Directie Buitenlandse Betrekkingen (DBB).

Kibbelaar noemt als voorbeeld van economische diplomatie het afsluiten van verdragen en overeenkomsten. Ter illustratie haalt hij de onlangs getekende overeenkomst tussen Curaçao en Colombia, een Tax Information Exchange Agreement (TIEA), aan. Tussen beide landen loopt al langer een traject, opgestart vanuit het MEO. Daarbij is afgesproken dat er gaandeweg meer overeenkomsten en verdragen zullen worden gesloten.

Vanessa Toré, secretaris-generaal ad interim van het ministerie van Economische Ontwikkeling (MEO).

"Je kunt heel snel stappen zetten omdat je dichtbij zit en de taal spreekt. Dit voordeel moeten we strategisch inzetten in combinatie met de link met het Koninkrijk, waarvan we de goede eigenschappen zeker ook kunnen gebruiken. Daarmee bevorderen we de economie, maar bijvoorbeeld ook de politieke banden met een land. Het is evident dat economie en diplomatie samengaan. We hebben als Koninkrijk een bijzondere geschiedenis met elkaar, maar ook een bijzondere toekomst als we het strategisch gaan aanpakken. Dat plan van aanpak zijn we nu aan het vormgeven. Zoals men ook wel zegt: Als je huis niet klaar is, kan je niemand ontvangen."

Regeerakkoord

Hij legt uit dat overheden de laatste jaren steeds meer prioriteit geven aan de economie. Vroeger was er veel meer een afstand, maar de overheid wil de private sector steeds meer ondersteunen. Het is op Curaçao het punt waar het MEO en de DBB, onderdeel van het ministerie van Algemene Zaken en Buitenlandse Betrekkingen, in elkaar grijpen. "We hebben eigenlijk een soort huwelijk", grappen Toré en Kibbelaar. "Maar dan professioneel."

Het huidige takenkabinet op Curaçao is ook groot voorstander van de strategische inzet van het Koninkrijk om de economie een boost te geven. Minister Steven Martina (Pais) van Economische Ontwikkeling bracht onlangs een bezoek aan Nederland waarbij dit ook nog eens werd onderstreept. Maar ook in het regeerakkoord 2012-2016, dat op 12 december werd opgesteld door de vier coalitiepartijen, staat dat 'gestreefd moet worden naar een beleid waarin op een efficiëntere wijze gebruik wordt gemaakt van de koninkrijkspartners en de landen in de regio en ook meer gebruik wordt gemaakt van de economische relaties, dit alles in ons voordeel'. Duidelijke taal dus.

> We hebben eigenlijk een soort huwelijk

Bij de driedaagse brainstormsessie op Curaçao kwamen zowel ove heidsvertegenwoordigers als vertegenwoordigers van de private sector uit Nederland, Curaçao, Aruba, St. Maarten en de afzonderlijke BES-eilanden bij elkaar. Duidelijk werd dat alle partijen enthousiast waren over een strategische samenwerking.
Wel hebben de verschillende koninkrijksdelen een heel verschillende economie, en dus ook verschillende belangen. Kibbelaar: "Maar het hebben van verschillen wil niet zeggen dat het allemaal geen zin heeft. Je kunt samenwerken op de punten waarop je samen wilt werken." Voor toekomstige handelsmissies wordt momenteel geïnventariseerd welke groeisectoren aanwezig zijn bij de koninkrijkspartners, zodat per Latijns-Amerikaans land kan worden bepaald welke sector van belang is. Ook wordt er een samenwerkingsverband van alle Kamers van Koophandel van de verschillende eilanden opgezet, met in de toekomst wellicht ook de deelname van Nederland. Er is al een vervolgsessie met alle koninkrijkspartners gepland op St. Maarten, over een half jaar.
"Voor Curaçao is het nu belangrijk om de vraag te stellen: Wat wil Curaçao, en hoe gaan we dat vormgeven? We zijn bijvoorbeeld als eiland ook bezig met een duurzame economische strategie. Waar gaan we heen, en wat zetten we daarvoor in?" vertellen Toré en Kibbelaar. Ze leggen uit welke sectoren momenteel interessant zijn, ook in verband met Latijns-Amerika. Internationale financiële dienstverlening en logistiek waren al genoemd, maar er is ook nog toerisme, er zijn renteniers, en op Curaçao worden bijvoorbeeld steeds meer ICT-diensten ontwikkeld, zoals de grote data-opslagmogelijkheden die een bedrijf als Ctex biedt. En binnen al die sectoren heb je weer niches waar je je op kan richten.

"Curaçao is zich aan het positioneren. Dat is belangrijk in deze steeds veranderende wereld", aldus Kibbelaar. "We moeten dit doen en we moeten het goed doen. Met veel hard werken, intern goed ons huiswerk doen en een goede strategie kunnen we een enorme slag maken."

Deelnemers uit Curacao, Nederland, Aruba, St. Maarten, Bonaire en St. Eustatius aan het eind van de brainstormsessie op Curaçao. Iedereen is enthousiast over de samenwerking om de Latijns-Amerikaanse markten te veroveren.

Recht

Toestemming echtgenoot

De wet bepaalt dat voor het verrichten van bepaalde rechtshandelingen toestemming van de andere echtgenoot is vereist. Met het vereiste van toestemming beoogt de wetgever het woonmilieu van het gezin te beschermen. Ook indien men niet in gemeenschap van goederen is gehuwd is toestemming nodig. Het geven van toestemming heeft niet als gevolg dat de niet handelende echtgenoot partij wordt bij de overeenkomst.

Tekst: Suhendra Leon

Indien de rechtshandeling is verricht zonder toestemming kan alleen de niet handelende echtgenoot, de rechtshandeling vernietigen, oftewel ongedaan maken. Wel beschermt de wet de wederpartij van de handelende echtgenoot indien hij niet wist of behoorde te weten dat er toestemming vereist was.

Ten eerste is toestemming van de echtgenoot vereist indien er overeenkomsten worden aangegaan die strekken tot vervreemding, bezwaren en ingebruikgeving van de echtelijke woning en diens inboedel. Indien partijen tijdens het huwelijk de woning bewonen is er toestemming vereist, ook al is de woning eigendom van de handelende echtgenoot. Bij dergelijke overeenkomsten kunt u denken aan overeenkomsten inzake het verkopen, verhuren, inbrengen in een maatschap of vennootschap en hypothekeren.

Indien u een woning koopt van iemand die getrouwd is, is het dus aan te raden om u te vergewissen of de echtgenoot toestemming heeft gegeven. Bij verkoop van een woning moet de toestemming schriftelijk worden verleend.

Daarnaast is er ook toestemming nodig voor rechtshandelingen die strekken tot het beëindigen van het gebruik van de echtelijke woning, zoals opzegging van de huurovereenkomst.

Voor giften of schenkingen die bovenmatig en niet gebruikelijk zijn zal een echtgenoot ook toestemming moeten geven. Wat bovenmatig en ongebruikelijk is hangt af van de financiële situatie van partijen. Indien u elk jaar gewend bent om een bedrag van 1.000 gulden aan uw kleinkind te schenken is het niet bovenmatig en ongebruikelijk, dit natuurlijk afhankelijk van uw inkomen. Indien u bijvoorbeeld met pensioen gaat en van alleen een AOV-pensioen moet rondkomen, is 1.000 gulden per jaar opeens wel bovenmatig en is er toestemming nodig. Wederpartijen die een gift hebben ontvangen worden niet beschermd en zullen indien de echtgenoot de rechtshandeling ongedaan maakt, de gift moeten teruggeven.

Bij zekerheidsstelling voor een ander, onder meer borg, is toestemming nodig tenzij het kenmerkend en gebruikelijk is binnen uw beroep of bedrijf dat u zekerheid stelt ten behoeve van derden. Indien u zich met uw privévermogen als borg stelt voor uw vennootschap zal de bank vragen of uw echtgenoot schriftelijk toestemming geeft. Zoals eerder gezegd betekent dit niet dat uw echtgenoot partij is bij de financieringsovereenkomst. Het is natuurlijk aan te raden om altijd alles wat u ondertekent goed te lezen. Staat er in de overeenkomst dat u met uw eigen vermogen garant staat voor de schuld of geeft u alleen toestemming?

Als laatste is er toestemming vereist voor koop of afbetaling, tenzij de zaken die op afbetaling gekocht zijn uitsluitend voor het gebruik in het beroep of bedrijf van uw echtgenoot bestemd zijn.

Dat deze wettelijke bepaling geen stoffig bestaan leidt bleek tijdens het Dexia-schandaal in Nederland. De Hoge Raad heeft toen geoordeeld dat een effectenlease-transactie, het kopen van aandelen met voor een deel geleend geld, ook koop op afbetaling is in de zin van boven besproken wettelijke bepaling. De echtgenoten van de gedupeerden deden toen met succes massaal een beroep op deze bepaling om de overeenkomst ongedaan te maken.

Suhendra Leon is werkzaam bij SMS Attorneys at Law.

Suhendra Leon is werkzaam bij SMS Attorneys at Law.

Mens & Werk

Persoonlijke ontwikkeling

Plezier op het werk is belangrijk, net zoals een goede balans tussen privé en werk. Die balans is er niet zo maar, daar moet iedereen zelf hard aan werken. Als iemand problemen heeft in zijn privéleven dan heeft dat altijd invloed op zijn functioneren op het werk en andersom is dat ook zo. Problemen op het werk laat iemand niet achter op de werkplek, maar neemt hij onbewust mee naar huis.

Tekst: Judice Ledeboer

Om toch balans te behouden worden problemen weggestopt en leven mensen als het ware op de automatische piloot en van dag tot dag, gefocust op het betalen van de maandelijkse rekeningen en andere zaken die nodig zijn om in deze samenleving te 'overleven'. Tijd besteden aan de oorzaak van spanningen, waarbij het eigen gedrag een stoorzender is, is er vaak niet. Toch is dat belangrijk. Bepaalde gewoontes kunnen ook oorzaak zijn van niet goed functioneren, thuis en op het werk, waardoor er problemen ontstaan.

Een persoonlijk ontwikkelingsplan voor iemand privé zou een goed idee zijn om gedragspatronen waar iemand last van heeft aan te pakken. Op de werkvloer is er ooit een persoonlijk ontwikkelingsplan, de POP, in het leven geroepen, waar veel personeelsmanagers en leidinggevenden mee werken om de werknemers op de werkvloer te begeleiden inzake persoonlijke ontwikkeling. Zo'n POP is gericht op loopbaanontwikkeling binnen de organisatie en iedereen zorgt voor zijn eigen leerproces. Sommige werkgevers geven daar de tijd voor en bieden ook financiële mogelijkheden om bijvoorbeeld opleidingen te doen om dat te bereiken wat de werknemer graag wil en waar de werkgever ook zijn voordeel mee kan doen.

Bij een POP moet de werknemer goed nadenken over zichzelf en zijn toekomst. Een POP helpt om ambities waar te maken en het zet de werknemer aan om te onderzoeken wat hij met zijn leven wil en wat hij moet leren om zijn werk goed te kunnen uitvoeren. Werkgevers willen graag werknemers die zich verder ontwikkelen en met zo'n POP kan de werkgever de werknemers begeleiden. Uitgangspunten bij een POP zijn de loopbaanwensen van de werknemer, het functioneren van de werknemer op zijn werk, de langetermijndoelen van de organisatie en de huidige en toekomstige functieeisen. Om een POP te maken moet de werknemer stil staan bij zijn eigen kwaliteiten en vaardigheden. Waar ben ik goed in? En wat doe ik graag? Wat voor type mens ben ik? Een doener, een denker, ondernemend of juist iemand die geen risico's wil nemen? En hoe kan ik met dat waar ik goed in ben mijn werk goed uitvoeren? En waar kan ik mezelf verder ontwikkelen om mijn werk nog beter uit te kunnen voeren?

Een goede balans tussen werk en privé is belangrijk.

Veel mensen denken dat als ze klaar zijn met hun opleiding dat ze dan genoeg geleerd hebben om hun werk goed te kunnen uitvoeren, maar men staat niet stil bij de eigen persoonlijke trekken en het gedrag dat ze hebben en waar ze last of juist voordeel van hebben bij het uitvoeren van hun werk. De invloed vanuit de samenleving speelt natuurlijk ook een rol in het gedrag van mensen. De manier waarop mensen tegenwoordig met elkaar omgaan is veranderd. Waarden en normen binnen de opvoeding worden niet meer voldoende geleerd en de grondgedachte van werken, respect, inzet, begrip en aanpassingsvermogen zijn vaardigheden die tegenwoordig niet bij iedereen goed zijn ontwikkeld. Deze vaardigheden heeft men nodig om goed te kunnen functioneren op het werk, om goed te kunnen samenwerken, om goede beslissingen te nemen, om visie te hebben. En vooral op het gebied van het verbeteren. En dan hebben we het over luisteren, praten, schrijven en nonverbale communicatie. Deze vormen van communicatie zijn tegenwoordig bij veel mensen niet voldoende om hun werk op een professionele wijze uit te voeren. Een POP die wordt gebruikt bij de ontwikkeling van de medewerkers kan niet werken zonder aandacht voor persoonlijke ontwikkeling op het gebied van gedrag. Daar moet vanuit de werkgever én werknemer meer aandacht aan worden gegeven. Diepgang in de manier van werken van mensen moet dus een speerpunt zijn binnen de ontwikkeling van werknemers.

Een voorbeeld. Mensen die in hun functioneren heel afhankelijk zijn van anderen zullen niet veel initiatief tonen en actief meedenken omdat ze dat niet gewend zijn. Op het werk krijgen ze geen enkele verantwoordelijkheid en voeren ze opdrachten uit die zij krijgen opgedragen. Deze werknemers snappen niet dat bepaalde dingen niet lukken op hun werk omdat ze niet beseffen dat ze te afhankelijk zijn van de mening en aansturing van anderen. Ze wachten af en schikken zich in de situatie. Dikwijls voelen ze zich aangevallen als de manager opmerkingen maakt over het feit dat ze geen actie hebben ondernomen waar dat wel van hen verwacht werd.

Inzicht in het eigen functioneren en in gedrag is dus belangrijk. En daar ligt dikwijls het knelpunt, want mensen vinden het lastig om naar zichzelf te kijken en om naar hun eigen functioneren te kijken. Er zijn vele manieren om aan zelfontwikkeling te doen. Praten met een goede vriend over eigen en elkaars gedrag en elkaar open aangeven waar iets veranderd kan worden of een traject van coaching is mogelijk. Een goed middel om in te zetten is een persoonlijke meting waarbij sterke en zwakke kanten zichtbaar worden. Niets doen is jezelf voor de gek houden, want ieder mens heeft punten die hij bij zichzelf kan veranderen. Het gaat uiteindelijk om de keuze om te groeien of om te blijven stilstaan.

Marketing

The Millennials

Nee, dit stukje gaat anders dan u misschien vermoedt niet over een nieuwe science fiction-film of tv-serie. Dit stukje gaat over een enorme doelgroep die met deze naam wordt aangeduid, een generatie mensen die werd geboren tussen 1980 en 1995. Jaarlijks wordt er wereldwijd onderzoek naar deze generatie gedaan en uit deze onderzoeken blijkt dat deze generatie een compleet nieuwe, andere benadering vraagt dan alle andere generaties die hieraan vooraf gingen.

Tekst: Marcel Truyens

Edelman onderzocht de ambities en meningen van de Millennial-generatie en komt tot zeven adviezen voor merken om deze doelgroep te benaderen. De resultaten staan in het onderzoek 8095®, dat in 2010 voor het eerst werd gehouden, en is gebaseerd op interviews met 4000 Millennials in 11 landen.

Millennials zijn met 1,8 miljard generatiegenoten momenteel de grootste, levende generatie, aldus Edelman. Zij zijn de eerste generatie die volledig digitaal opgroeide met internet en smartphones binnen handbereik. Uit het onderzoek blijkt dat zij veel invloed uitoefenen op de aankoopbeslissingen van hun ouders en leeftijdsgenoten.

Merken kunnen de invloed van de Millennialgeneratie niet langer negeren, aldus Eveline Bouman, director consumer brands bij Edelman Nederland. Ze zegt: 'In 2013 zal de oudste Millennial 33 jaar zijn. Dit betekent dat velen van hen nu ouders zijn, carrière maken, een ongelofelijke koopkracht hebben en invloed uitoefenen op de wereld van vandaag. Voor marketingprofessionals is het dus belangrijk hun strategieën af te stemmen op deze invloedrijke generatie. Engagement, authenticiteit en meerwaarde (purpose) moeten hierin centraal staan.'

Het onderzoek van Edelman levert zeven tips voor merken op om succesvol in contact te komen met de Millennial-generatie:

1. Millennials zijn geen kinderen meer, maar topbeïnvloeders. Veel marketeers zien deze generatie (nog) als hun eigen kinderen en hebben de neiging ze ook zo te behandelen. Maar bedrijven en marketeers moeten inzien dat Millennials volwassenen zijn met koopkracht, carrières en gezinnen en dat ze anderen sterk beïnvloeden bij de aanschaf van producten of diensten.
2. Verschuiving traditionele man/vrouw segmentatie. Ondernemers, marketingmensen, wake up! De wereld is veranderd. De samenleving is meer divers dan ooit. De traditionele grenzen tussen man en vrouw zijn vervaagd. Mannen nemen meer traditionele 'vrouwentaken' op zich en andersom. Merken moeten zich minder richten op de klassieke segmentatie en campagnes ontwikkelen die inspelen op de pluriformiteit van het publiek. Mentaliteit als segmentatiecriterium.
3. Benader Millennials met een 360-aanpak. Hoewel Millennials digitaal zijn opgegroeid, hebben ze een voorkeur voor face-to-face contact en in-real-life (IRL) ervaringen. Om Millennials succesvol te betrekken, moeten bedrijven hen met een 360-aanpak benaderen. 360-Aanpak wil zeggen dat alle mogelijke middelen geïntegreerd worden ingezet, on- en offline. Merken moeten hun verhaal vertellen in en rond de vele on- en offline consumer touch points die Millennials gebruiken om aankoopbeslissingen te nemen. Die touch points bevinden zich overal: op uw site, op fora, in de krant, op de radio, tv, op het verkooppunt, tijdens een feestje, op het werk.
4. Het is niet langer alleen ùw merk. Marketeers en ondernemers moeten bereid zijn een bepaalde mate van controle over hun merk uit handen te geven. Millennials willen co-creëren -betrokken zijn bij de uiteindelijke verschijningsvorm van en de ervaringen met het product of de dienst - en een dialoog hebben, 24/7/365. Bedrijven moeten flexibel zijn en open staan voor een zekere mate van samenwerking met consumenten die hun merk promoten.
5. Ervaringen boven spullen en wel onmiddellijk. De focus van de Millennial ligt op het nu! Zeker, Millennials zijn er bijna door geobsedeerd. Dat betekent dat men het nu wil weten, nu de informatie wil hebben, direct verwerken en onmiddellijk delen. De Millennial denkt steeds minder in de toekomst. Millennials staan open voor nieuwe ideeën en ervaringen en zullen die delen met vrienden en familie. Merken dienen dan ook sociaal te zijn en sociale ervaringen te creëren.
6. Help Millennials experts te worden van uw merk en verhaal. Millennials willen dat merken hen entertainen. Organisaties moeten open en eerlijk zijn over hun achtergrond, geschiedenis en de redenen waarom zij juist deze producten of diensten leveren. Merken moeten niet alleen zelf goede storytellers zijn, maar ook consumenten in staat stellen krachtige verhalenvertellers te zijn namens hun merk. Authenticiteit, transparantie en de meerwaarde zijn hierbij van cruciaal belang.
7. Lachen is gezond! Deze uitdrukking moeten marketeers ter harte nemen. Op de vraag wat merken moeten doen om hun aandacht te vangen, gaven Millennials unaniem als antwoord: gebruik humor. Hoewel het bedrijfsleven vaak serieus is, hoeft de boodschap dat niet altijd te zijn. Merken moeten op zoek gaan naar manieren om geestig maar ook nederig te zijn.

Ik hoor u brommen: 'Dit is Curaçao, hier is alles anders. En ik heb nog meer klanten, dat zijn geen Millennials, hoe moet ik daarmee om gaan?' Natuurlijk is hier alles anders! Houd u dat vooral vol, en kom erachter dat u de boot mist. Nee, niet vandaag, niet morgen, maar u heeft hem gisteren al gemist. Beste ondernemer, zie elke doelgroeppersoon tussen de 18 en 33 jaar als een potentiële klant die zijn eigen benadering behoeft; die groep is het grootst en is uw grootste toekomstige klant.

Om redenen van vertrouwelijkheid kunnen namen, producten, markten en feitelijke omstandigheden anders zijn benoemd dan in de realiteit het geval was.

**Marcel Truyens is senior consultant bij Stradius te Curaçao.
E | marcel@stradius.com W| www.stradius.com**

Boeken

Lean in

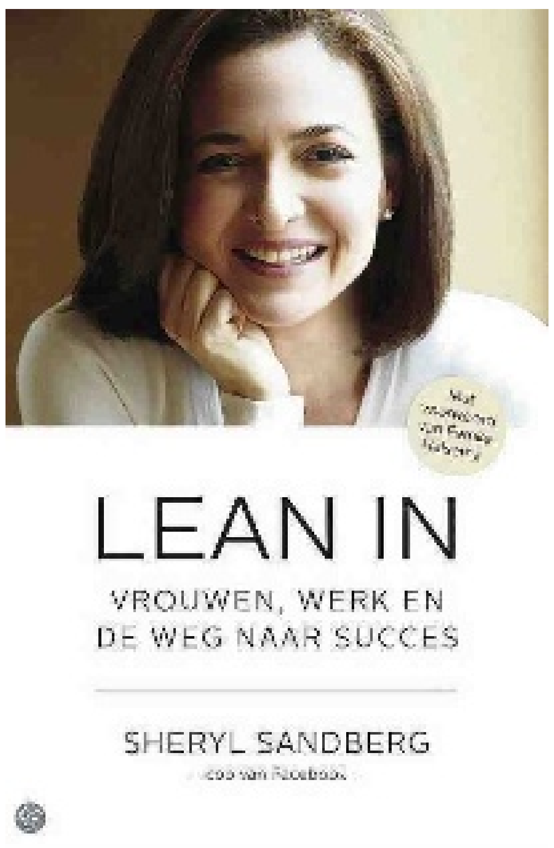

Lean in is een combinatie van persoonlijke anekdotes, harde data en grondig onderzoek naar de vooroordelen rond het leven en de keuzes van werkende vrouwen. Sheryl Sandberg, chief operating officer (coo) van Facebook, vertelt over haar eigen beslissingen, fouten en de dagelijkse worsteling om de juiste keuzes te maken voor zichzelf, haar carrière en haar familie. Ze geeft praktische adviezen over onderhandelingstechnieken, het bouwen aan een bevredigende carrière, het aansporen van vrouwen om grenzen te stellen en de mythe los te laten van 'alles doen'. En hoe mannen kunnen profiteren van het ondersteunen van vrouwen op zowel de werkvloer als thuis.

Sandberg staat op de Fortune-lijst van '50 Machtigste Vrouwen' en werd door Times uitgeroepen tot een van de invloedrijkste personen ter wereld. Ze hield een indrukwekkende TEDTalk over het feit dat we te weinig vrouwelijke leiders hebben. Deze toespraak werd meer dan twee miljoen keer bekeken en spoorde vrouwen aan om altijd uitdagingen te zoeken, risico's te nemen en hun dromen na te jagen.

"Sheryl geeft praktische suggesties voor het managen en overwinnen van de uitdagingen die je op de carrièreladder tegenkomt. Ik was het van harte met haar eens en moest hardop lachen toen ik die bladzijden las. Lean in is voortreffelijk, geestig, openhartig en nuttig leesvoer voor vrouwen (en mannen) van alle generaties", aldus Condoleezza Rice, voormalig minister van Buitenlandse Zaken van de Verenigde Staten. Mark Zuckerberg, oprichter en ceo van Facebook zegt over haar: "In de afgelopen vijf jaar zat ik aan het bureau naast dat van Sheryl en heb bijna elke dag iets van haar geleerd. Ze is uitermate intelligent, weet ingewikkelde processen te doorgronden en voor de lastigste problemen een oplossing te bedenken. In Lean in slaagt Sheryl erin het beste uit mensen te halen omdat ze in staat is informatie te combineren. Het boek is slim, oprecht en grappig. Haar woorden zullen alle lezers - en vooral de mannelijke - helpen om betere en effectievere leiders te worden."

Voordat ze bij Facebook ging werken, was Sandberg vice-president Global Online Sales and Operations bij Google, en daarvoor chef-staf bij het Amerikaanse ministerie van Financiën. Voor die tijd werkte ze als consultant bij McKinsey & Company en als onderzoeksassistent bij de Wereldbank. Ze woont in Noord-Californië met haar man en hun twee kinderen.

Wilt u een keer meewerken aan een van deze rubrieken?

Bel 736-9050 of mail napa@amigoe.com en meld u aan!

Beroep onder de loep

In de rubriek 'Beroep onder de loep' vertellen mensen over hun ervaringen in hun beroep. Deze week: Navia Eloise. Met haar kennis van boekhouding fungeert ze als 'financial coach'.

Tekst en foto: Roxanne Martha

Wat houdt je beroep in?
"Ik help mensen die problemen hebben vanwege hun administratie, of beter gezegd, gebrekkige administratie. Het komt veel voor dat mensen hun bedrijfs- of persoonlijke administratie niet goed op orde hebben.Dat heeft in de meeste gevallen ook een negatieve uitwerking op de financiën. Mensen vinden hun administratie geen prioriteit hebben, sommigen hebben er gewoon geen zin in of weten soms niet wat ze behoren te doen. Wanneer het eenmaal een puinhoop is geworden, keren mensen zich er nog meer van af. Vaak omdat ze bang worden van alle bedragen en aanmaningsbrieven die erbij komen kijken. Het is echter iets wat uiteindelijk wel opgelost moet worden, want schuldeisers gaan niet vanzelf weg. Als 'financial coach' begeleid ik mensen om stapsgewijs tot een goede en overzichtelijke administratie te komen en de financiële crisis te verhelpen."

Hoe lang ben je al financial coach?
"Het begon allemaal in 2010 toen ik mijn baan verloor. Ik was werkzaam bij een trustkantoor. Toen ik net begon, vond ik het werk geweldig. Maar na een jaar werd het routinewerk en dus minder boeiend. Er zat geen uitdaging meer in en dat had een demotiverende werking op mij. En dat had natuurlijk ook invloed op mijn prestaties. Ik kreeg in eerste instantie een waarschuwing, maar dat heeft niet mogen baten. Uiteindelijk ben ik in goed overleg met mijn werkgevers weggegaan. Daar stond ik dus. Zonder vaste baan en niet wetende wat er verder moest gebeuren. Ik heb in de periode daarna heel goed kunnen nadenken over hoe mijn leven verder moest. Een goede vriend van me zat ook in die situatie. Ook hij wist niet goed wat hij wilde of beter gezegd, hij wist het wel, maar durfde de nodige stappen niet te ondernemen. Hij dacht er al een tijdje over om iets zakelijks op te zetten, maar kon ook duizend en één redenen noemen om het niet te doen. Maar ik heb hem langzaam over de drempel geholpen door hem te adviseren en hem te stimuleren om het wel te doen. Zo ben ik erachter gekomen dat ik van goede invloed kan zijn op mensen met mijn motivatie en advies. Sinds 2011 heb ik mijn eigen bedrijf Accountancy & more. Ik doe ook de boekhouding voor bedrijven, maar het liefst ben ik bezig als 'financial coach'. Verder geef ik ook trainingen. Samen met een vriendin geef ik de training 'Budget-4-U'. Deze hebben we in samenwerking met de Consumentenbond opgezet."

Wat is het vervelendste dat je in je werk hebt meegemaakt?
"Wanneer klanten na alle werk en moeite om de situatie op orde te krijgen, de dingen toch weer laten verslonzen. Het is wel mijn werk om mensen te helpen en het is leuk dat ik ervoor betaald word. Maar toch is het niet de bedoeling om steeds dezelfde mensen opnieuw te moeten helpen."

En wat is het leukste aan het werk van financial coach ?
"Het contact met mensen. Voordat ik met iets kan beginnen, moet ik eerst gesprekken met mensen voeren om er achter te komen hoe het zo ver heeft kunnen komen. In dat proces krijg je nog veel meer te horen. Ook over hoe het hun persoonlijke leven aantast. Wat dat betreft heet het wel financial coaching, maar het is toch coaching op meerdere niveaus van het leven. De slagzin van mijn bedrijf luidt ook: 'Coaching from the heart'."

Wat was je graag geweest als je geen financial coach was?
"Ik zou graag fotomodel willen zijn. Maar daar ben ik niet slank genoeg voor. Ik houd van mode en van kleuren. Dat brengt me meteen op een andere ambitie van mij: het hebben van een modezaak. Met dezelfde vriendin met wie ik de trainingen geef, praten we vaak over het samen beginnen van een winkel met dameskleding. Maar we hebben op dit moment nog geen kapitaal daarvoor, maar ik zie het in de toekomst wel gebeuren dat ik een winkeleigenaar word. Maar mocht het er echt niet van komen met de winkel, dan is er nog altijd fotografie dat ook mijn interesse heeft."

Business Agenda

Curaçao

Excel en Word 2010

UTS Corporate Academy biedt een cursus 'Excel & Word super user topics'. De cursus is bedoeld voor mensen die al dagelijks met beide Microsoft-programma's werken, maar dit nog sneller en beter willen doen.
Er zijn verschillende onderwerpen. Het volgen van 1 onderdeel kost 300 gulden, twee 550, drie 750 en vier 900 gulden (exclusief ob, inclusief alle materialen).
De onderwerpen en data voor Excel zijn: Financial features & functions (8, 10 april), Databases, list and tables (15, 17 april), Pivot tables & pivot charts (22, 24 april), Logical functions: IF, AND, OR, NOT (6, 8 mei), Workbook/sheet protection (13, 15 mei), Macros VB for applications (20, 22 mei), Linking to Powerpoint & Word (27, 29 mei).
Voor Word zijn er de volgende onderwerpen: Working with document sections (16, 18 april), Creating & managing tables (23, 25 april), Table of content & indexes (14, 16 mei), Mail merge (21, 23 mei), Creating electronic forms (28, 30 mei).
Meer informatie is verkrijgbaar op de website www.utsacademy.com of via tel. 7771602.

Aruba

Expo Beauty and Health

In het Renaissance Convention Center op Aruba vindt 27 en 28 april de Expo Beauty and Health plaats. Er is de gelegenheid om kennis te maken met het nieuwste op het gebied van schoonheid, gezondheid en fitness. Op de beurs staat de top van het eiland uit deze industrie met cosmetica, persoonijke verzorging, coaching, fitness, kleding, geurtjes en nog veel meer. De beurs is beide dagen geopend van 12.00 tot 20.00 uur.
De entree bedraagt 7,50 florin en bij opgave via de website (www.expobeautyandhealth.com) 5 florin, evenals voor kinderen onder de 12 jaar.

Er is ook een 'Red Carpet Event' op vrijdag 25 april van 17.00 tot 22.00 uur. De entree daarvoor bedraagt 100 florin per koppel.

Bestemming Curaçao

Succesvolle dichters uit Aruba

Naam: Osvaldo Correa, Mirzah Gomez, Junior Tromp, Genesis Ramirez,
Alexandra Lopes, Jeremy Francisco, Eleen Rasmijn, Samantha Trinidad, Siegfried Hart, Julie Merencia, John Freddy Montoya en Siegfried Dumfries

Komen uit: Oranjestad, Aruba
Aantal dagen: 3
'Business or Pleasure?': Business
Verblijven bij: Renaissance Curaçao Resort & Casino

Tekst: Roxanne Martha

Osvaldo Correa, Mirzah Gomez, Junior Tromp, Genesis Ramirez, Alexandra Lopes, Jeremy Francisco, Eleen Rasmijn, Samantha Trinidad, Siegfried Hart, Julie Merencia, John Freddy Montoya en Siegfried Dumfries zijn allemaal vanuit Aruba naar Curaçao afgereisd in verband met de finale van 'Arte di Palabra'. Enkelen van hen hebben meegedaan aan de wedstrijd en anderen traden alleen op. De rest van de groep bestaat uit de begeleiders. Voor de delegatie uit Aruba is het een zeer succesvolle finale geweest, want ze vielen allemaal in de prijzen.

Arte di Palabra is een literaire wedstrijd, georganiseerd door de Komishon Arte di Palabra, voor scholieren van het voortgezet onderwijs. Het is een gedichten- en verhalenwedstrijd waar jongeren hun eigen geschreven materiaal of een bestaand werk voordragen.Eerst vinden er voorrondes plaats op elk eiland. De winnaars strijden daarna tegen elkaar in een grote finale op Curaçao.

Voor Osvaldo Correa (16) is het al de vierde keer dat hij naar Curaçao reist om mee te doen aan de regionale wedstrijd. Hij is ook de deelnemer met de meeste overwinningen op zijn naam, want elk jaar weer weet Correa te winnen in de categorie waar hij in mee doet. Dit jaar was dat met het zelfgeschreven gedicht 'Innecesariamente necesario', vrij vertaald 'Onnodig nodig'. "Met 'Innecesariamente necesario'belicht ik de samenleving van tegenwoordig waarin mensen onnodig bepaalde dingen doen alsof het hoognodig is terwijl dit niet zo is. Er zijn veel dingen die eigenlijk niet noodzakelijk zijn, maar wij als mensen noodzakelijk hebben gemaakt. Wanneer vrouwen bijvoorbeeld hun wenkbrauwen wegscheren om vervolgens met een oogpotlood weer de wenkbrauw te tekenen is dat een typische 'onnodignodige'handeling. De uiteindelijke boodschap van het gedicht is dat mensen meer gericht moeten zijn op hun schoonheid van binnen. Dan ben je vanzelf mooi en dan zijn al die operatieve ingrepen om mooier te worden onnodig." Volgens Osvaldo is het niveau van de wedstrijd elk jaar steeds hoger.

Mirzah Gomez deed mee aan Arte di Palabra met een zelfgeschreven verhaal 'Popch'i Porcelana' (De porceleinen pop). Mirzah vertelt: "Het gaat over een klein meisje wier zorgeloos bestaan langzaam omslaat in een leven vol verdriet en pijn. Eerst was ze een onschuldig prinsesje, net zoals de pop die ze van haar moeder heeft gekregen. Maar gedurende haar tienerjaren gebeuren er aangrijpende dingen met haar, zoals seksueel misbruik, waardoor ze zich is gaan wapenen met een hardheid die haar voor de rest van haar leven moet beschermen tegen alle kwaad."
"Ik besloot één dag voor de wedstrijd mezelf in te schrijven voor de wedstrijd op Aruba", vertelt Junior Tromp."Ik was ooit begonnen met het schrijven van een gedicht maar dat was eigenlijk niet klaar. Ik heb pas toen het gedicht afgemaakt." Juniors gedicht is getiteld 'Un sonrisa' (Een glimlach). Het is een gedicht over verdriet, pijn en verwarring en de zoektocht naar je eigen identiteit.

Ondanks het vrij korte verblijf op Curaçao genieten Osvaldo, Mirzah, Junior en de rest van de delegatie met volle teugen van het uitstapje. Er is voor het Renaissance Hotel als verblijfadres gekozen vanwege de goede ligging qua andere activiteiten. Mochten de jongeren willen dan kunnen ze lopend de stad in. Maar helaas is het nauwelijks gekomen van andere activiteiten. De groep kwam op vrijdagavond aan en ging vrijwel meteen naar bed om fit te zijn voor de volgende dag, aangezien het een lange dag zou worden waarin maar liefst 47 deelnemers hun gedicht of verhaal zouden voordragen. "Toen de competitie was afgelopen, zijn we gauw naar Punda geweest, maar we hadden jammergenoeg maar 20 minuten voor de winkels sloten", vertelt Mirzah. Zondag was er nog wel even tijd om lekker te zwemmen en te ontspannen voor het vertrek.